КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШИНАРДИ, 9 СЕНТЯБРЬ, 1969 шу. 108 (4746). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

КЕРТТЕРДАР — САГА ЙОАКХО ЯР

Советски Iаьдал дьнначу хьалхарча деношка дуьйна вай парте Iалашъе чIогIа лоархIам баьб къахьегамхой предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара деша. Дика хаьи да В. И. Ленина мел лоархIаме лийрхIан къахьегамхошкара уха письмош, цо мишта терахьеш хиннай хIора жалоба. Къаьстта В. И. Ленина юбилейна дерригахалкъ накъалоачча хана Iалашмате боккхачу лоархIаме гIулакх да письмошца беча балха тIа ленински принципаш тешшамел нийсен кхоачашъедга.

Ши шу даьнпад «Къахьегамхой письмошка хьажарен уж тIаацнлга вIашцIехьдаккхарен болх тоабара хьакъехьа» КПСС ЦК сопам баь. Цу юкъагIа республика партийни, советски, боахама организацеша боккха болх чакхбаьккхаб нахапара бузнанаш шерлеш, пачалголккен, гIулакхашта йоал дара юкъе къахьегамхой чуозаш. КПСС Сунженски, Наурски, Грозненски, Шелковской районий пленумашкен бюрой заседанешкен дийнад письмощцен заявленешцен бош бола болх хоадамбоадаш тоабара, цар тIа белгалдоахт кхоачамбоацараш синагIа дIадахара чакъехьаоа лешаш. Цу районий партийни, советски, боахама органаша хьадлене эргабоах письмошцарен жалобашцарен болх. терках тIаухайт къахьегамхой тIаанилга тоадаре хешашта. шоай керттерча дехкарех леоI къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш, нах баха пункташ тоаир.

Нийса а шоай хаинахьа а письмошка, жалобашка, заявленешка хьежа яьпнай Урус-Мартана районе Рошни-чу яхача юрта исполкоме. Укхала агтара чIоагIача тайпара теркалдух хIара письмо, хIара жалоба. Цул совгIа дика вIаштIехьаьккхаа юртхой тIаьпара гIулакх а. Цулухьа юрта совета поагIа хIара саг дика хоаш ва шо тIахьоча гIулакха укхаза дикка уйла ергхилар. шо кхачинга теркам тIабахийта ладуьгIаргхилар.

Къахьегамхой письмошка хьажарен уж тIаацалга вIаштIехьдаккхарен болх толаме чакхбоах къахьегамхой депутатий Сунженски района Совета исполкоман депутаташен. ХIара письмола, жалоба кIоаргга анализ ю. Из бахьан долаш вIаштIехьлоал жалобаш ахийтар бахьнаш кIоаргагIа тахка е уж ца дувлийтара оаьхьаш белгалде а, къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш тоаде.

ХIана Сунженски районе я нахабытовой гIулакх дара 40 совгIа предприяти. Духхьал цхьан шера депутатий инициативах районе хьалъьйй дукха школаш, больницаш, библиотекаш, столоваш, берий яслеш. Письмошцара болх тоабар бахьан дикка кIезигъеннай къахьегамхошкара уха жалобаш.

Соахка апрель бетта СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Указ араяьккхад граждании предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара хьакъехьа. Цу лоархIамерча документа тIа белгалдоаккх хIара письмога бокъонца а шийй ханнахьа а хьажар, цо беча накъа тIахьожам оттабе. Бюрократизми волокитей лелаярах, письмой заявленей авторашта духьал булларах бехке бараш административни уголовни бехктокхам белга юкъедоладу.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа тIа бокъонца чIоагIъяьй къахьегамхой письмошцен заявленешцен бу болх органаьккха тоабарах йола парте указанеш.

Цхьабакъда из боккхача лоархIаме гIулакх дерттIа кхоачашдац республика цхьайолча партийни, советски, боахама организацеша, учреждененша. Масала, Нажай-Юрта района «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза шурий товарни ферма болллоче я. Ллданева жалоба яхьийтар КПСС райкомаген райисполкомаген ферма заведующе социалистически доалахьенна кулг тIакхуьдаларах лаьца. Бакъда, колхоза правлене, КПСС райкома, райисполкома кIоаргга такханпар автора письмо, цул совгIа из бехке вир доапар дувш лаьила. КПСС обкома кхийтача вомисса кIоаргга тохкам баьчул тIехьагIа бакъхилар иов. Даланева лийцар, гучаьяьхар цIенлангтара кхоачамбоацараш.

ХIара письмо сатагра да. Цудухьа цунга дерттIа хьажа а тохкам бе а дехкарийла ба Советски учреждене бедхлой. ГIулакхаш тIарча нах из лехар дерттIа кхоачаш ца лечаволокита хул, бехабу советски аппаратах бола чешам. Надтеречни района Знаменское яхача юрта вахача инвалида М. Арсеникова юртсоветага дехар дир шийй цIенна ремонт е гIишлой материалаш ехаш. Дуьгъа аьлар цунга, бакъда, дош ахьначча хиланзар. Ер шоллогIа шу да из волокита чакх ца йоаьла.

«Сердало» газета адресах ухача письмошта юкъе хул къахьегамен пенсионни законодательство. Советски торговле бокъонаш телхарах лаьца письмош. Эггара чIоагIагIча тайпара уж лешаш теркалде. жалобаш хьахулийташ бола бахьанаш дIадахара дахза даргдоалар це деза республика партийни, советски, административни органаша.

Партийни, советски, профсоюзни, боахама организацей лоархIаме дехкар да письмошцен заявленешцен беш бола болх хоадамболлаш тоабелга, царга хьажара доаттабу тIахьожам чIоагIъбелга, хьагучадаьха кхоачамбоацараш сихагIа дIадоахилга.

Партийни советски органаша тахка деза письмошка, жалобашка гIеттадеш бола деш, царна кIоаргга анализ еза. Ханнахьа, бокъонца хьажа деза хIара предложенега, хIара жалобага, хIара критически хоамага. Цо кхы а дукхагIа лаккхдергда нахьа творчески хьинар, новкъостал дергда хьалхашка латта дехкараш тоалаша кхоачашде.

Укх шера кхоза хьалхара моттиг яьккхай Грозненски химически комбината № 108—110 йолча цеха механически участко болхлоша. Массаза а дика ю цар оборудованеи ремонт. Хьинаре къахьег цига слесарашa, коммунистически къахьегама ударникаша Елизаров Валера, Савин Сергеа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттехьа) болх беш ба слесараш С. Савин, В. Елизаров.

С. Кутаева сурт.

ХЬИНАР АЙДЕННА КЪАХЬЕГ

Ленински къахьегама вахте а етта хьинаре къахьегаш хьайогIа «Грознефтеразведка» треста Али-Юртовски кIоарга тохйана бурув деттача контора коллектив. Дуккхьал укх тIеххьарча хана графиках дьорхIачул хьалха дукха мехкадьтта ду № № 62, 64 йола ши скважина болх бе дIаеннай бурувдеттарaша. Дика къахьийгар цIа хезача мастерий А. Золотарева, В. Куклина, В. Петрова, В. Бочкова бригадаша. Эльдарово, Алхазово участкашка халача геологически хьалашка болх а беш, кIоарга тохкама бурув тохара 8 бетта план 120 процент кхоачашъяьй бурувдеттараша. Къаьстта дика къахьегарна белгальяьннай иов. Ваэоченко керте латта бригада. Маьтера реагенташ, кхийола материалаш кхойбеш дIаахийтарах накьалхьаллхенна 143 эзар сом а кхоэеш, 8 бетта план 250 процент кхоачашъяьй цу коллективо. Боккха пайда баьб рационализатораша. Цар балха юкъейихьача 17 рационализаторски предложене 7 эзар сом совгIа пайда баьб.

Технологи телха ца еш, хьалха латтарий метод балха юкъекхухьаш бурув тохарах йиш хилар цар уж ладик къахьегама толамаш даха.

Кхы а кхоачашде дезаш беккъовхаме декхараш латт бурувдеттараша хьалхашка. 4,5 километр проектни кIоаргал йолча № 133 йолча скважине юрски тIоазнашка кхача гIерташ бурув тохаш да. ХIанзлехьа 4 километр совгIа бурув теза лаьннад. Ииатта Эльдарово майде 5 километр проектни кIоаргал йолча № 65 йолча скважине кастта бурув теха дарга.

Ер шу доладелча дезз 16 эзар метр бурув тезад Али-Юртовски контора болхлоша. Задание дагIачул дукха дукхагIа да на.

М. ЛЕВИН.

Шаьла районе ца бола алозий чуйнца даьннад, чуйнца йоалаш латт силоси культураш, чуйна йоланьй гидуарташ. Цу тайпара кхашкара балхаш деш латт, цхьаннена тIехьа шоллагIлар дилаш кхаш мукъа а лахьаш. ХIаьта алатаж чуйнца даллария хьатIадоагIача шерарча хьувкьама дара йолаш обработка ю мукъадьаннача кхашта. Деяна а бийсана а бола тусеш деш лаьттад оаха агретаташ. гурахь алат дIадуьргдола лаьтташ, аьиь оах шир. Гурахь алаташ дIадера ах пара хьесабе лаьттанта обработка ю цунна тIеххьа.

Гурахь алатаж дIадудера эрттапна обработка еш хана соахка эгалийта гIалатлш дувлийтал Шаьла района цхьайолча боадамша. ВIалла гешт де йиш йоацаш аха гоадир соахка гурахь алаташ дIадувргдолo лаьтташ. Масала, нагахь санна соахка 1 сентябрь тIакхоачаш дерригa аьха лаьтта 7890 гектари цу дакъе гурахь дувча алаташта аьхар 4909 гектари хиннадале, укх шера из дахьтIакхоачаш аьхар 11871 гектари цу дакъе гурахь дувча алаташта аьхар 7580 гектари, вешта аьнча цхьан ахалзен дукхагIа да. Нагахь санна соахка лаьтташ мукъадахарaн уж ахаран юкъе йоккха юкъ йолаш хиннадале, укх шера вIалла юкъ йолац. Кхаш мукъадалларна оахаш Iозеке. Лаьтташ ахара гIулакх соахка къаьстта во лелар «Автуринский» совхозе, хIаьта укх шера болх дикагIа лел цига а. Ииатта нагахь санна соахка 1 сентябрь хьатIакхоачаш гурахь дувча алаташта цига аьхар 1300 гектар хиннадале, укх шера из ди хьатIакхачалехьа аьхай 2000 гектар. хIаьта мукъадаьннача лаьттах ахаза дисар дерригa а 250 гектар мара а дац. Къаьстта уйла тIайохийт аьхача лаьттана обработка яра, хIана аьнча цунах тайна хургда гурахь алаташ ханнахьа дIадер. Гурахь дувча алаташта ах пара хьесапе хIанале а обработка яй аьха даьннача 7580 гектарах 5900 гектара. хIаьта еррига тIагIоллара обработка ахь дьайта гурахь алаташ

МЕХАНИЗАТОР! ХА ХЬЕЖАРГЬЯЦ

СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

ДОАКЪАР ДУКХАГIА IАЛАШДЕ ГIЕРТ

Хьайбай продукци дукхагIа яккхара кхоачамболхаш гIожа, моша, концентрированни доакъар Iоаде деза. Из де гIерташ къахьег хIанз Наурски района «Терский» совхоза кхашка болх бераша.

Совхоза кулгалхоша йоах мараш 7803 тонн силос кийчъе еза. Цунах кхоалагIа дакъа гарга силос йолларгьа совхоза кхоалагIча отделене.

Цу отделене хьажкIаш тайп-тайпара я: кхьча яьпнеи геттара мошон. Царна кошкъа хиннац шовзткъа градус йовхали дом гIеттабу мухи.

Шоай ханнахьа хий дилар хьажкIашта уж кхерараша. Силос йоллача вIоагашка кхачалехь моша доакъар тIадола машинаш тараш тIа ез. Весовщика Тазуркаева дийцар тхона планах 7803 тонн йолла йоагIача 8062 тонн силос еллай кхаш. ТIеххьарча дана хIара денна шин бIаьн ах бIаьн тонн совгIа силос йоал.

30 август тIакхачалца бола беш ши комбайн яр цар, хIанз уж кхоъ я.

Йоккха балха еисарле Iалаш бола бир комбайнера Кушнарева, дийнахь юкъера 111 тонн силоса доакъар тьокхар цо, цкъаза 153 тонн хьокхар.

Силоса доакъар тIакхухьаш я Наурски АТП колонна. Цун дикагIа болча шофераша Есиев Зелимха, Абубакаров ХIарона, Элимбиева, Жамалдинова, Хутаева дийнахьа 15 рейс а еш, 25 — 30 тонн силоса доакъар тIалахь.

Отделене управляюще дуьц: юкъхьаьда силос йоллача кхоачамбоацараш дар, комбайна тIа яла машинаш йиза хьалийнзацар, Iолегадеш доакъар доадера. ХIанз из дац. ХIара комбайна тIа кхо грузчик ва болх беш. Болх дика бу мехкараша Бочарова Мариас, Буланова Анастасияс, Бахтина Дарьяс, Никифорова Аннас, Митова Валентинас, Бычкова Лидияс.

Автомашинаш чехка Iойоассаю трактористо Избайников Николая.

Силос йоллара план кхоачашъяр тайпа дар силоса доакъар тIалаоах, йоах отделене агронома В. М. Кочемазова.

Керттера лоархIам болаш хилар хьажкIаш кхеяра бIаьсти вIашагIтеха аеньаш. ДикагIйола агротехника балха юкъе а йоалаеш планах гектара тIара 118 центнер лакха лаьрхIача Субботин Сергея 130, Щекадин Аркаде 180, Агапов Павела 220 центнер хьакхар.

Укхаза белгалдаккха доагIа хьажкIаш моша йолча хана силос йоллаш хилар. Цу гIулакха чIоагIа раьза ба хьайбаш лелалераш, хIана аьлча ииатта елла силос гектаро лина а хул, доакъаца из йиача шура дукхагIа а лу.

ХIара Iула лаьрхIа 200—220 тонн йолла елаш яр силос, хIаьта ералар я: Исмаилова Iула — 287, тешо, Аминчоа — 295, Алиевчоа —350, Хабдевчоа — 355, Абуев Салаудинначоа — 352, Лобазанов Абдуллийначоа — 342, Хамзатовчоа — 410.

Дика доал деш бIубенна йолл укхаза силос, цудухьа паччахьалкхено йиллача хана 5 сентябрь тIакхоачаш план кхоачашъяь яьккхар.

Йол кийчъелга а хицдалийтац укхаза. ХIанз болх беш ярий тIаьнна баьцаш Iалашъю механизаторий бригада. Дуккхьала механизмаца поточни хьесапе бу цар болх. Балакирева, Юдина, Попова 14 метр хулача сенокосилкаца тIеккхоачашъю шоай нормаш. Хьехкача аьлах шерача йолхьангаца кесаи ду Радченко Валентина. Хьекха улла йол гулъю стогометателаца Бычков Николайс, аьлах аргIаш ду П. С. Никифорова, Н. Г. Сорокина, Н. Н. Земцовс. Берт тайпа а дика а бу цар болх.

Доакъарийна лаьрхIа дIайийлача кхо бIаь гектар хьажкIаша отделене хьайбаш концентрировании доакъарца дизза IалашIергда.

ХIара гектарах бизза пайда а эцаш отделене коллективо гIожача, мошача, концентрированни доакъарца дизза IалашIергда хьайбаш.

П. НОВАКОВ, агроном.

ГУРАХЬ ДУВ ЯЛАТАШ ДIАДЕ КИЙЧЛУ

ДIадувргдола лаьтта 6230 гектар да. Гурахь дувча алаташта аьхача 2000 гектарах «Автуринский» совхоза хIанзале а обработка яй 1800 гектара. XX-ча партсъезда цIерагIча колхозо аьхача еррига 500 гектара обработка яй Гурахь дувргдолча алаташта аьхача лаьттина обработка дика ю еххьча боахамaна а.

Белгальсaва дуьйлац соахка, нахача хьалашка — лаьтта декъа а долаш — лаьтта шийй ханнахьа аьхаш обработка яьа дIакхарл шоай беррига иза тIабахийтача парте XX-ча съезда цIерагIча колхоза дика опыт. ХIаьта из атта гIулакх дацар. Цар «Сельхозтехникарa» Т-100 яха трактор а йоалаьь, деза накхаш цунна тIехьа а дийле. гараш йола а еш лаьтта тоадир. Октябрь бетта хьалхарча шин кIираина дехъача лаьтта дIадийра цар алаташ, хIаьта 16 октябре цхьа бахьан йоачаш ма хилланге а уж дегIадахкара аьттув бола хьалаш хилар. Зехьа довнзар цар хьийга къа. Хий цa дехнача лаьттай хIара гектара тIара тоьъера лаьрхIача 18,5 центнер гурахь дувча кIен аьккхар цар, 500 гектар хий дехка лаьтташ а долаш йолча «Джалка» совхозо 17,6 центнер мара ца аькхача ветте. ХIанах из иштта? Да, хий дехкача а кхьча а дукхача лаьтташка «Джалка» совхозо сон гоадьаь во кийчдьача лаьттей алаташ дIадийна хиннадь. Из тайпа хьал дар кхьча боахамашка а, хIаьта из бахьан долаш 1969 шера кхеба йиш йолчул кIоагагIа кхебир цига хьувкьам. Цулухьа укх шера делан хIана лу «Джалка» совхоза кулгалхошен специалисташа дIакхача шерашка хьа тIаьлатам иза керда ца дахара. Юртбоахама культураш чуйнца лаьттам мукъадалларна ах кхаш, кулухьа ца оххам иеса лаьттам хIанз 200 гектарал дукхагIа а яц. Цу совхозе къаьстта дика лел гIулакхаш Ибрагимов Iаьлас кулгалдеча 3-ча отделене. Нагахь санна кIанхача шерашка из отделени эггара чIоагIагIа тIехьнюсаш хиннале, укх шера хьалха лаьттаранта тIехьаккхийнай дерригa вертбоахама балхаш чакхдаьхаре. Цо шийй лаьтташ а ойъ, цу гIулакх шоай лоалахочa 4-ча отделенеи новкъостал а ду. Из бола алаташ чуйнцача кхашка дIайийнача хьажкIашъеи, гурахь алаташ дIадийнача кхашка тIоввал совсеши дийнахьа а бийсанна а хий дехкилга вIаштIехьдаьккхад цар. ХIанзале а хий диллад 300 совгIча гектара тIа. Цу отделене лаьтташ охкача дика болх бу Рамазанов Салауде, Латаев Iаьлас, Тахтаров Сайпе, кхычар. Цар сменагIа 4,8 гектара тIа мара ца дилла дезаш дола хий 6—7 гектара тIа дулл.

Лаьтташ оаха а охаш царна обработка ешшехьа деррига боахамашка мел эш дIатасса фу кийчдаьд, 1-ча классага кхоачаш толдаьд из, хIаьта хIанз алаташ дIадувргдола ха хьатIаккачарга хьажаш а ба.

1970 шера хьадаргдола гурахь дув алат лаьтта дикагIа хьаьнду культураш тIахиннача 14266 гектара тIа дIадуврга.

Гурахь дув алаташ, бобови культураш, бIаьстан юкъе дув ка бола алараш тIахинна лаьтташ гурахь дувча алатаншта ах пара хьесапе кийчду, хIаьта из аьттув болаш хургда гурахь дIадувргдола алаташ дика дегIадаккхара.

Цхьабакъда, гурахь дув алаташ дIадера лаьтта кийчлечара декха кхоачамбоацар да керттера обработка еча хана боахамаша лоадама удобренеш тессаш ца хилар. хIаьта уж тессанза аргьяц хьажкIаштен кхьча культураштен дIалхара хIанза мара мукъадаланза латташка, хIанза долча лаьтташка, хIанз аьлча алаташ дIаде йиса лоадама ха а яц. хIаьта царна эша вещества цу юкъа лаьттанца Iокхе кхувр а дац.

Из доацаш кхы а дукха гIулакхаш да гурахь дув алаташ дIаде кийчо яра. Фу дIатосса агрегаташ балха хIанз а еррига кийчъяь яьннац, фуна молхаш тохаргйола машинаш кийчъяьнац.

Ялатийна молхаш - еттаргйола керда протравитель-погрузчик хьалъьй «Шалинский» совхозе. Цу кердачох пайда эца декхарийла ба кхьча боахамашка а из шерра шоай балха юкъекхухьаш.

ХIанз чIоагIа йовхал латт. Цо лаьттанцара тIоввал геттара эшаьяь. Цулухьа цу хьалашка чудолийташ хий ца диллача кхашка алат дIаде йиш яц. Цу тайпара хий деха белабеннай районе, цхьабакъда из гIулакх дерттIа чакхдоаккхаш дац цхьайолча боахамашка. Ледара деладу хий дехкара балхаш «Джалка» совхоза цхьоалагIча отделене, «Шалинский» совхозе. Укхаза а укх тIеххьарча деношка из болх тоабара оарцагIбаьннабале а хIанзарча темпах кхоачамбаь Iе йиш яц. Планах чудолийташ 750 гектара тIа хий дилла деза района боахамий, хIаьта хIанзалца из болх кхачанхьа мара чакхбаьккхабац. Цкъаза из болх юхабетташ долча кхоачамбоацарех дархIа деза дIадалх даим хий хьалхецаш доацалга. Ииатта 30 августа «Джалка» совхоза кхай тIарча каналах шийтта сахьата хий хьа ца дийташ дIахьаьйладар. Цу тайпара дар ца хилийтара тIа районерта хий участка гIо де декхарийла ба Грозненски хий дехкача системай болхлой.

И. ПУГАЧЕВ, Шаьла района производственни управлене агроном.

ЛЕНИНСКИ ЮБИЛЕЙНА

ДАХА ДОАГГIАЧА ТАЙПАРА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ

КПСС Центральни Комитете, СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Советe, Профессиональни союзий Ерригсоюзни Центральни Советe

В. И. Ленин ваь 100 шу хиара сийна лелаеча социалистически яхьа итогаш яра порядка хьакъехьарчеи шу яхье котбаькарашта поощрени яра гIулакхий хьалъехьарчен дешага хьежай КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиум, СССР Министрий Совет, ВЦСПС.

ТIаийцача сопам тIа КПСС Центральни Комитете, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo, ВЦСПС-о чIоагIагIа раьза хинна белгалдаьккхад, Владимир Ильич Ленин — Марксеи Энгельсеи революционни хьехам гениально дIахо хьабенар, Советски Союза Коммунистически парти вIашагIъеалар, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце баьчча, дунен тIа эттара хьалхара социалистически паччахьалхе хьаьвр ваь 100 шу хиара бIха боаггIача тайпара накъабахар дукха предприятешка, гIишлонашка, колхозашкен совхозашкен, учреждененашка а организацешка а шерра дерригача хьакъа юкъара социалистически яхь аьржа хилар.

Мехка чIоаггIа айденнача политически къахьегамен хьинаре дог тешадеш хьахьоах советска халкъа инея лакха хилар. Коммунистически парте политика цо кIоаргга кхетаеши хьалхоацаш хилар, цIакха шекдаргдоацаш из коммунизма сийлахь - доккхача гIулакха тешаме хилар. КПСС Центральни Комитете, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Советe, Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Советe, шоай хьинар ца кхоаеш советски наха хьегача къиа лакха мах а беш, В. И. Ленин ваь 100 шу диара бала боаггIача тайпара накъабахара лелаеча социалистически яхьа юкъе дакъа доаларий толамаш белгалдоахаш котбаьннараша поощрени яра ленински юбилейни Сийлен грамота отталий КПСС ЦК-ас СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo, ВЦСПС-о.

Ленински юбилейни Сийлен грамоташ тела КПСС ЦК-аг, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Советe, ВЦСПС-о цхьана баьча социалистагIа юбилейни социалистически яхье дукхагIа белгальяьннарчеи В. И. Ленин ваь 100 шу диара кийчо ета хьокханаш закхаьчеи промышленноста, транспорта, бувзамз, гIишлошъеча, торговле предприятей, колхозий, совхозий, организацей коллективашта.

Оттадаьд, ленински юбилейни Сийлен грамота хьошаргах бола КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сопам дIакхайкабелген котбаьннараша из грамота дIалулуген торжественни заседанешка, собранешка, митингашка деш хилар.

Ленински юбилейни сийлахьа грамоташ лоьхача предприятей, колхозий, совхозий организацей коллективашта иштта Ерригсоюзни ахчан премеш а лу Ерригсоюзни социалистически яхья итогех СССР Министрий Советeн ВЦСПС-ен харара кара теза дIе байракхаш телача коллективашта оттабаьча боаране.

Ленински юбилейни кийчо еча хана къахьегаме лакха хьокхамаш гойтача хьалхалаттача боахлошта, колхозхошта, халкъа боахама специалисташта, общественни организацей болхлошта, Iилман культуран деятелашта тела «За доблестный труд. «В ознаменование 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина» яха юбилейни медаль оттадий.

ЦХЬАНА БАЬ СОВЕТСКО-ЮГОСЛАВСКИ ХОАМ

СФРЮ хиннача СССР кхьча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыко официальни визит чакхъьйначул тIехьагIа кепатехa арабаьккхаб цхьана баь советско-югославски хоам. Цу тIа йоах, А. А. Громыко 2-ча сентябре денза 6-ча сентябре кхаччалца Югославе волча хана тIаийцав СФРЮ Президента И. Броз Титос, СФРЮ Союзни исполнительни вечa Председателa М. Рибичича, дукхача проблемех лаьца переговораш яьй СФРЮ кхьча мехкашцарча гIулакхашта воача паччахьалкхен секретараца М. Тепавана.

Къаьстта уйла тIакхийтай, болх хоама тIа, СССР-ан СФРЮ-ен юкъерча шин оагIорахьарча гIулакхашка хьажара. Шинна а оагIоне хьахайкадаьд Советски Союзен Югославеиен юкъера даттагIалли цхьана леладу гIулакхаши дIахо дегIаккхулара шоаш тIехьа хилар. Советско-югославски гIулакхий хIанзарча хьала шоаш мах беш шинна а оагIоне белгалбаьккхаб 1955 шерарча Советски Союзеи Югославеи правительствай белградски Декларацие тIа дIаяьхьачеи Президенти Советски Союза кулгалхойи 1965 шера Москве вIашагIкхийттача хана бакъъьчеи принципий шоаш беш бола лоархIам. Шаккхе оагIув раьза я, цу хана дIаязъяь еррига принципаш шин мехка юкъе цхьана леладеча гIулакхий чIоагIа лард хилараx.

Хоаца тIа белгалйоах экономически, Iилма-технически, Iилма культура, кхьча доакъошка цхьана леладеча гIулакхех хьахинна дика результаташ, хьахайкаду уж дIахо а дегIаккхувии шоаш кийча хилар.

ОагIонаш шерра дIа-юха дагаьлир дуней халкъашта юкъерча проблемех шоашта хетачоа. Цу хана къаьстта уйла тIакхийтар Европе цхьана гIулаккхаш лелазарен кхерамзле IалашъярeЙ лешашта. Хоама тIа белгалдоаккх, еррига Европа юкъара Советашт чакхьаккхар европейски проблемии къоастаргахьа пайдана гIа баккхар хила тарлуш хилар.

Шинна а оагIоне цIаьха а хьахайкадир агрессена духьадара вьетнамски халкъа къовсам шоаш хьалхоацаш хилар а парижски переговораша вьетнамски халкъа законни бокъонаш чакхъяхара тешам луш йолча решенешка кхоачавар шоашта доаш хилар а.

Шинна а оагIоне цIаьха а хьахайкадир карайльски бIу кхы хье ца болийташ цо дIалийнача Iарбий территорешкара арабаккханза барг ца хилар.

Хоама тIа хьахайкадаьд, шоашта хетараш вIаши вIа-юха дага а боалаш дуцпар советско-югославски гIулакхаш дIахо дегIазалазараи чIоагIдараи дикача лоархIаме хургдолгах шоаш дог тийша хилар. Шаккхе оагIув раьза хилар шинна а мехкарча боаггIаш болча вакалашта юкъера контакташи консультацеши шеръяра.

СССР кхьча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос Советски Союзе хьийхар СФРЮ кхьча мехкашцарча гIулакхашта вола паччахьалкхен секретарь М. Тепавац. Ше хьехар цо раьза хинна дIатIаийцар. ВоагIаргвола ха тIехьагIа къоастаргья.

ПАЙДАНЕДАР — ЕРРИГАЧА БУРОВОЙШТА

Пачхьалкхен планаш кхочашъеча доккха дакъа лоцу рационализатораша. Цар кер массаза а производствана дукхагIа пайда бара тIадерзадаь ду. Цхьабакъда цар болх кIорга техкача гучадоал цига цхьадерш нийса доацилга.

Автора предложени кийчъю, из балха юкъехьу, автора цох доагIар дIалу. Цу тIа гIулакх чакхдоал. Цох доагIар хьалийцача дIахо ший предложенех пайда эцийта автора материальни безам хургбола гIулакх дац вай. Цудухьа производствана юкъейихьача предложенех пайда эц алхха автора болх беча меттиге. ХIаьта хазамо устройство йолча кхыча бригадана шоаш кийчъю лакхе производствана юкъейихьар санна бола предложени.

Дувца хабар доацаш дика гIулакх да коллективе творчески болх беш нах хилар. Цхьабакъда, цар терках хIара производствениеслуча ишхалш йолча проблемашта тIаберзабаь хила безар.

КIезига дикагIа дел изобретенишара гIулакх. Еррига изобретенеш къаьстача официальни бюллетена тIа кепа а теха арайоах. ХIара бурув деттача контора, НПУ, технически библиотека хьаязъю из бюллетень, цхьабакъда цунга хьожаш-м цхьабола витуэнасташ мара бац.

Еррига бюллетень ца еше а вуницара мехкдаьтта доаккха промышленность чуйоагIа «Горное дело» яха класс хIаьта а ешa дехкарийла ва хIара инженернотехнически белхало. Цул совгIа кхыча предприятешта пайдане бола балха юкъейихьа рационализаторски предложенеш шорагIа дIайовзжае дехкарийла я рационализаторски технически информацеи службаш.

«Сунжнефть» мехкдаьтта промыслаш управлене 1959—63 шерашка арахеца доладеннадар рационализаторски предложеней сборник. Материалаш гулъе вIаштIехьа ца деларах из гIулакх а мкъагIа дисаа. Производствана юкъехухьа рацпредложенеш белгалйоахар технико-экономически бюллетена тIеи, «Сунженский нефтяник» яхача дукха тираж йолча газета тIеи. Кхоачам боллаш технически информацеш агIад тхьга «Грознефть» объединене мехкдаьтта-промыслови управленешкара.

ДIахо йолача хана из гIулакх тоадара «Грознефть» объединене ерригача бурув деттача конторашкен мехкдаьтта-промыслови управленешкен 1969 шералца енна рационализаторски предложенешка хьажа а хьежа царна анализ ергйола компетентни комисси вIашагIйоалда ела. Дукха ца тоадеш царна юкъера пайданегIа йола предложенеш тIайола сборник арахеца деза. ТIехьа тIайоагIача хана цу принципах шера акъд апшгаршонцера сборникаш арахецаргдолаш.

Рационализаторски болха шоадагIйола шоа оагIув а эцаш йола база ца хилар (йола механически мастерскеш а кIезига йиш болаш я). Из гIулакх иштта хилар бахьан долаш шайга ца эцаш шерал доохаш яа иаьхера предложенеш. ТIаккха Карабулакски тхкама кIорга бурув деттача конторе санна, къаеннай е ха яьнлай аьле рт уж. Хам дIанисе хургья, бакъда кхы дикагIйола предложени кийчъяь ца хилар ех проблема ше йолча бесса ца йоашхаш юс.

Бурильни инструмента, обсадни турбашта, колоннашта, скважица устьяна опрессовка яра «Грознефть» объединене кхоачамбаллаш йоаца цементировочни агрегаташ эш. ХIаьта йолча агрегаташа а кхоачамдаь буровой хьашташ, хIана аьлча уж тIехьайнсе мара хьахкача буровойш йолча, ханал хьалха дIаух. Цун керттера бахьан да агрегатай базаш гаьна хилар. Цудухьа бIаргчача хийнаъ болх бе вIаштIехьадаш цар. Агрессовка яра бах шолагIча хийнахьа бертйоаш бIаьрабаш безам хул. Цу гIулакх болх ца беш хиннад дукха за йоахийт буровойшка. Из доггаха а техка 1962 шера Ю. Г. Терентьев керте даттача группа «Буровой опрессовочни агрегат» кийчйир. Буровикаш шоаш гIулакх керадоаш кийчъе дукха хала йоагIача цу агрегата ша кхидола балхаш дерзалаш цементировочни агрегатай шукъа яа торе хулийтаргьяв. кIезигьаьгъар буровойша болх ца беш йоаккха за я.

Из предложени массане къобал а дь тIайина хире йолайир. ... шера болх бир цу тIа..., ... сахеба, ... Иштта ... предложени балха юкъейихьаре «Грознефть» объединене ... ... дукха ахча а кхоадеш кIезагагIа хургьар пайда ца эцаш йоаккха ...

... шера ... «Хьаьхъеро ВДНХ» яха керда долото яра предложени еннар. Эксперташ дукха я, хайчъе аьнна оценка елар. Цул ... шера ... ...

Ужжамо масалаш Карабулакски кIоарта бурувдеттача конторе меттел кхыча конторашка а дукха да. «Сунжанефть» НПУ из гIулакх тоадара ... бакъ дар. Цхьаькха предложенеш тахка а техка уж кийчъергйола ба белгалъяьккхар, цу балха боккъ тохкаме бараш ... цар ... шагIъеллача комиссе. Шоаш ... тохкаш мехкдаьтта-промыслови управлене йолла приказаца шоагIйолл. Цу тIа ... из пайдане инициатива а.

Лакхе дийна кхоачамбоахараш дIадалара «Грознефть» объединене вIашагIъелла комисси дехкарийла а пайдане предложенеш балха юкъехухьаргйола кхаллаш бола решени е. ХIаьта хьалха производствана юкъейихьаза предложенеш баь пайда дикагIа хургболаш цу объединене тIаьхьеш даттача пхьан буровой кийча а хь балта юкъеяхьа ела мел йола предложени. Из болх иштта вIаштIехьбаьккхарбола буровой терраза гаьна йоаш хилча бакъ-хьа яр, хIана аьлча масс бурув детта болхдай ала йиш йолаш опыт бола шой тайпара школа из хилийтара.

В. Я. Лещи шо бась цу дувзача дейна сийленца накъабатера дукха за ца йоален шоашта дьалдаяшц лата дехкараш кхоачаш дехкарийла ба бурувдеттараш.

Г. ВИРШОВСКИЙ,
Гераи шинимор, инженер ратентовод, ВОИР-а НохчГIалгIай областной Совета член.

КЕРДА ИЗДЕЛЕШ АРАХЕЦ

Ший доаларарча хIамах ... на халда ... дог ..., хьадеш ... гIа хIама ... хьлене лаь... дар вай ... алистически ..., ... хам ... ... хьайоагIа Грозненски ремонтно-механически завода коллектив.

Пачхьалкхен изан кхоачашъеш дех, доккхий социалистически декхараш ..., мехкдаьттахошта чIоагIа эша керда тайпа изделеш арахец заводо болийнад. ... цу ... даленначa юхье деиз заводе серийно арахеца йолалй бурув деттача насосий штофий ферно-металлически уплотнени, ... уплотненеш ... 8-зза дукхагIа за йоаикх цар болх беш. Тохкаш бара скважинай йоалача хьайта дралиехара дика ... бу ... 250 атмосфера давлени йола скважинаш йоахача герметизаци еш йола головкаш, плестмассовни гIевараш доахка бурув деттача насосий поршенеш, кхыдараш арахеца доладаь.

Запорни устройстваш дахча тохкамо хьахьекхар уж дукххача хана болх булургболаш хилар. Загал болча задвижкашна кийчъьеча манифольдий тIеххьара закъа болх беча хана хуоца доаш долча меттиге запорни устройствашта из де дезаш, болх беча хана хIама хуина еаш. Из бахьан долаш ца ... ... деттача бригадий болх, лакху балха овсарле. Иштта пайдане я заводо арахецаш йола бурув тохача турбашка гIоаха хвостовиний обсадни колоннашта цементировани яра лаьрхIа заливочни головкаш, ... хьабовзаеча эша моменто индикатор.

Укх шера август бетта кийчъяй кердача конструкцех йола бурув деттача насосий клапанаш. Уж ишттай хьажа тохкаргья «Грознефть», «Нижневолжнефть» объединенешка бурув деттача. Уж еррига керда изделеш «Грознефть» объединене мехкдаьттахеш меттел беррига мехкара мехкаьтта дожначча болхлоши я чIоагIа хоатташ я.

Хоаш ма дий керда изделеш арахар дукхача халонашца дуздения йола. Уж арахецара технологи еттае еза, инструмент, приспособленеш, кхыдараш ...

Дукха хаттараш отт эггара хьалхара образецаш арайоахаш а.

Цу дакъе боккха болх бу конструкторско-технически отдела инженерно-технически белхалоша Д. Н. Красноярова, В. А. Степанова, В. К. Корнева, ... Н. ..., токараш, слесараш В. А. Рудикова, В. Н. Игнатенкос, В. Н. Ботаева, В. А. Погосяна, ... Шоай ... балхаш хьовчашда... ... цар хьаькала а дег цIева а болх бу керда изделеш хьалра заказаш хьовчашдеча я, мехкдаьтта промышленностa юкъера кердача дикагIйолча ... бурув тохара техникен технологи ергатьекха тоалга, болх ца беш йоаш йола ца лацъела, бурув деттарий къахьегам аттача боаккхилга дикха кхета а деш.

Керда изделеш караерзаеча хана цар хIара дош творчески къоастаду, керда изделеш чехкагIа караерзаяра тIаерзаь рационализаторски предложенеш ...таю. Масала, инженера технолога В. К. Корнева 1722 яхача станока модернизаци яра предложени оттайир, деталь цхьар хана ... а оагIорахьара тоаергйола. Из бахьан ... ... бу ... ... операцех е ца еш болх бе йиш хилар. Слесара В. А. Погосяна предложени оттайир бурув деттача насосий запорни устройствай вIашагIйоахара лаьрхIа йола кондуктор кийчъе, аьнна. Из бахьан долаш кхоачамболлаш деталеш нийсса вIашагIдехка йиш хилар.

Укх шера 8 бетта 96 рационализаторски предложени еннай заводa рационализатораша. Царех юкъейоалаьча 64 предложенех 67,8 эзар сом пайда баьннаб.

А. ПЕТРЕНКО,
Грозненски ремонтно-механически завода конструкторско-технически отдела начальник.

ТIехьаюса предприятеш хила йиш яц!

КХЫ ХУРГЬЯЦ «IАЬРЖАЧА» СПИСКА ТIА

Дукха ха яр Назранера кирпичаш ю завод республике тIехьаюсача предприятешна юкъа. ХIана из царех хьаькъаьстай. Укх шера вархI бетта планах 116 эзар сома мехьа кирпичаш йохка еза из гIишлошъерашка, хIаьта ехьар — 122 эзар сома мехьа а. Кирпичаш хIаларга диллача уж я: план 4 миллион 100 эзар, хIаьта арахийцараш 4 милл. 150 эзар.

ХIана хьожарга вай мишта хьинар айдение къахьег завода белхлоша. Цу юкъа хIара болхлочо 305 сома мехьа продукци доахийнаб (план 200 сом). ДIадахача шерата диллача дикка лакхделнад цар алапий а. Цу хана юкъера лаьрхIача хIаране бетта эшар 82 сом мара даьар, хIана — 102 сом.

...Кор дизза машинаш я. Совхозаша, предприятеша ЯIайха йолаше дIаххухь нийса, шаьра дика етта цIе кирпичаш. Шадахача дизача шера а йолкалар укхаза 3 миллион совгIа кирпичаш мара. Укх шера 7,5 бетта дIаяхьийтай 4,5 миллион хиллал. ЦаI рекламаци еннац завода продукцена укх тIехьарча хана.

Вай дувцар даьр, хьахиннар да. ТIаккха овлаш цу хьокхамий «къайлехаш»? Мичахьа ба из иштта завода дог деттадолийта низ?

Завода экономика, вахар, торопаш йовлаш саг ва хIана укхаза директор вола Алиев Висит. Ейзай Висита наьха самалаш, хох хьакпа мишта къамаьл де деза, хьан фу тьинар да.

Сиха тайжа бетталу укхаза къахьегама пха. Шоай кол тохаш санна хьинарша, безам тIабаха тох укхаза болхлоша дIа мел тоха кулг. Ший бухъа тIа хьацар вIалла даьнадий а тац экскаваторщика Тумгоев Юнаса. Ца хадлаш топпарах чьатъюз цо шийна хьатIаухь вагонишкаш. Шортта бе болх хулийт цо уж Iойолесача Чамурзиев Яреса. Уж Iойоассаь Iап Лоес. Цо бер чоалхане а хала а болх ба. Яопмаге хьежжа гIум а теха вIашагIа а эбаь из хьувча барабане чу дIачубдхийта беза цук ше Iебоассабаь, топпар. Кирпичех доиал дукхагIлолча дакъа цо беча балхага хьежжа хул.

Из санна завода «тIомарах» лоархIаш ва Дреса хьачубейтача топпарах «кеп» етташ кирпичаш ю Боголов Ахьмад а. Дийнахь 60—70 эзар бийла кирпичаш чакхйоал цун шин кулгех.

ХIаране тешаме лелаю ший производствени участок. Автоматашта, механизмашта тIехь ца дуеаш лел наьха кулгаш. ХIара бетта айлу къахьегама овсарле. Яхьа сийг легабровни шортта ба. Хьалха санка кIиро, бетта болх а бийл тIаахап нах. Укхала Iе, профессеш Iомае гIеот.

Массачена а уж заводе сонабара чIоагIа новкъостал дергда укх шера октябрь бетта кирпичкеш еча алвозашка болх беча наха 20 процент совгIа лакхе лаьрхIача алапеша а. Шоашта сом IотIакхетаргдолгIа, шоаш лоархIалга дIахайнача наьха дикагIа къахьега дог доагIа. Дукха за йоаццаш цу заводе хьалха латтараш малаш ба аьлча цхьа — шн цIи мара яккхацар укхазарча кулгадхоша. ХIана кхыча тайнара да гIулакх.

Дукха аьхар соца цIераш. Царех блокнота тIа са дIаязбе кайпараш ераш ба: мастераш Костоев Ахьмад, Цароев Султан, Гагиев Къурейш, Тумгоев Идрис, слесарь Цицдоев Бахьаудин, сварщик Шадыжев Магомет, салчикаш Майсигова Аминат, Баркинхоева Марет, шофер Дзейтов Макшарип. Заводаша хIама хьетIаккхухьа ТIадыжев Ахьмад, моторист Алиев Мухьмад. Дукха ба уж къахьегамца шоай сий лакха лоаттаду нах.

Алхха хьинаре къахьийта Iеш болхлой. Уйла ю цар, керда торенаш, резерваш лех.

Дукха за йоаццаш карьера чура машинаца хьа а бийн бошабе кIоага чу буздар укхаза топпар, цул тIехьагIа цу кIоага чура юха машина тIа а беттеш цехе дIакхухьар. ХIана хий хьачу а дилла кухьал карьере ше хьабоакхача беша а беш хьекхьаь. 8 сагмукъа а аьккха завода кхыча балхашка дIахьожавейтав цу гIулакхо, торо хилийтай дукха аттагIа из болх хьабе а. Шера 7 эзар сом пайда лу мастера Тумгоев Идрисеа еннача цу рацпредложене.

ХьалхагIа пишкаш чура вагонетканашта хьатIа а етташ хал кулгкара тетташ арайоахар болхлоша етта кирпичаш. ХIана дIахьа кхуьла транспортер яIа а оттайийя долача лента тIа уж хьатIаехка шн саг мара везац. Ялх саг ийшача вить мара везац.

Кирпичаш кхийнашка (иштта ал укхаза бийла кирпичаш довсар ахийта чуеттача помещенех) дIаоттаярал аттагIа фух аьнна хетаду. ХIаьта а уйла йича пигара а гучадьеннад болхлошта пайдане хIама. ХьалхагIа санна «фонарьках» а ца уттаеш «йолачка» хьисаяе кирпичкаш, дIауттае боладалара 600 эзар кирпичаш дIаоттайилла моттиг мукъайеннай кхийнашка.

Эргадоалаш латт завода ший сибат а. Ниэкаш ечуи никаш массала еха хул ол. Иштта ю из предприяти а. Наха «духхар» шебиркъе яр. ХIана кол хьаьъеш латт керда контора бытовой, культурни помещенеш.

Бахъхиноаш Назранера кирпичкаш ю къаьнара заводa керда хьоалъяргйоацаш чуххай, ахаш хийца хабараш. Низ болаш дIахьа йоаш латт цун белаж. Кхы газеташа кепаттача тIехьаюсача предприятей «IаьржачIа» списке тIа из хилийта уйла йолаш ви цун 150 хиллал болхлочувоагIа коллектив.

IИЛМАХОЙ КХЕТАЧЕ

Селхан Нохч-ГIалгIай педагогически института актови зале Iуйрийна ийс сахьат даьлча хьайийллар Иберийско-Кавказски метташ историко-сравнительна хьисапе Iомадара Iилман кхоалгIа региональни сесси. Хьалхара дош аьлар Грузински ССР Iилмай Академе оргкомитета председатела профессора Д. С. Чикобава. Iуйренарча заседане хьалхара доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР метта, литература, историе, экономика Iилма-тохкама института директора А. А. Салмова. Цо йийна доклад яр «Ленински къамаь политикен совет сий хана Нохч-ГIалгIай АССР-е нахеха метташ тахкара керттера йогаламаш» яхаш. Цул тIехьагIа «Отраслевой лексикен из тахкара актуальности» яха доклад йир филологически Iилмай доктора профессора А. С. Чикобава. Зале вIашагIкхийттараш уйла тIеоаша доклад йир Грузински ССР Iилмай Академе член корреспондента, филологически Iилмай доктора, профессора К. В. Ломтатидзе. Цун доклад «Абхазски метта беттал цIераш» яхаш яр.

Шиъ бол дIахо а беш е семинар.

Б. ЧАХКИ.

Алтайски крайн Змеиногорски района «...» яхача колхозе ялташ чуэцача хана кхьа керте а этта, тахан уж хьокхача, оардача, кхошкара цIаккхухьача дикагIдола хьокхамаш сийташ ба коммунисташ.

Дуккхача ... хIара гектара тIара 20—25 центнер ялта ду. Пхе шера задани колхозо соаккхе кхоачашъеьле а, кхебаь хьувкъам дика дораб укхаза, укх шера 135 эзар центнер ялта дIаяла лаьрдIая.

Сурта тIа: колхоза дикагIа болча механизаторех цаI — коммунист Землянухин Николай, 1968 шера колхоза правлени профсоюзна организацей мехка гIолла сакъерда вахи путевка еннай цунна. КIа хьоккхо хIара дийнахьа цейн ахи норма кхоачашъю Николай Сергеевича укх шера а.

ТАСС фотохроника.

ЦАРНА БАРКАЛ ЙОАХ

Дуккхача хана дена вIаша дотгагIал лелаю «Старогрознефть» НПУ транспортни конторa коллектив Назраненски МалгIобекски районий ялат кхелерашех. ХIара шера гурахь кхаиккара ялат чуэцача хана ятташ машинаш, низ бола тракторое хьожаю транспортни контора кулгалхоша паьсархошта тIо де. Иштта «Нагущский» совхозе ГАЗ-53 яха итт машина яхийтаб. ХIаналехьа бIаьш тоннаш кIа, кхьдоала ялат элеваторашка, совхоза закормашка дIадихьаь шоферaша. Цул совгIа хьайбаш лелардерашта а доккха новкъостал ду цар. IаI доахаш чудоаттадергдолча моттигашка доакъар дIатIаува, кхидола балхаш ду.

Белгалбеха боагIа къаьстта дика къахьега шофераш. Уж ба коммунист Вахабов Iсиа, Магомадов Сайфудин, Асеев Василий. Денна норма 120—130 процент кхоачашъю царех сага. Иштта дика къахьег «Назрановский» совхозе балха хьожабаьча трактористаша Салгиреев Сайдe, Трушков Васил, Гериханов Шамсас, Салгиреев Мусас, Плотников Александра.

А. ТИЩЕНКО.

Бераш хьежаш да

РЕЙД

Интернат а йолаш 30 школа я Наьсаре. Царех кхойтта юкъерен пхиъ бархI шерарен, вожаш юххьанцарен я.

ДIадахача шера цу школашка чIоагIа гэтта яр берашта. Цхьайолча классашка педа чу доакха чкъаьоний санна цеIа хIара парта тIа кхоккха а долаш дагIар бераш. ХIаьта 9 школе эшитеш кхаь сменах а яр.

Из я Наьсарерча школай цхьа дакъа. Бахьан малагIа да? Классни помещенеш тоъац. Пионерски цIеношка, мастерскешка парташ оттадаь.

Назранерча № 2 йолча школе алхха пхьан учительске дIаухбезкаб бераш тIормашш. Мастераш а пионервожатеш, завхоз — еррига а 60 саг.

Дийнаьа пхьа сахьат хилаал ха мукъа хилац хьехархошта берашца кхетама болх бе. Дукха бар района школашка дIаьхача денара шера фатташ, ест, гон, херх бе йоалаш, техника Iомаеш, станока тIа болх беш бола дешархой. Производствени хьехам еттара билпуна латт укхаза. Бахьан? Дерриг а из да — помещенеш тоъац.

ДагадоагIа, IаI из дош дувцаш, цхьа конференци хилар районе. Iеттара хала а хеташ, хIаьта масоа шоашта ца хезача санна трибуна тIа а бувлаш: оаха хIама дена дIа школашта новкъостал дергда, яхаш трибуна тIа когабувлар шеттар совхозий, предприятей кулгалхой. Дааша-новкъа дIа а дувлаш берашта а хезар из цар къадетаме оаз...

Иштта чакхдаьнар из хала ле шара шу. Дийлургдац из хьехархошта, берашта. Дицдадийта йиш яц из цу гIулакха бехктокхаме болча наха а.

ХIана керда дешара шу дIадоладеннад, фу паргIато, фу аьтто хиннаб школашта?

Нагахьа санна дIадахача шера 16100 бер хиннадале, хIана хьалдаькхараш 17840 да.

Дог даз хьехархой, фу кергда хул. Юрта йахача язагара совцIа деха арайаннаб Долакха-Юртара хьехархой. Дика да, нагахьа санна царна сов цIа а долаш цхьа дог кIаьда дола цIен-да берашта тIе.

Фу дергда цар кхы? Цига хьалье йоалаь 160 моттига лаьрхIа школьни пристройка фундамент дIаоллача латтийсай. Шоай низаца хьалье аьнна дIайоладийтадо мзага из. ХIана хиланзар. Транспорт ац кирпичаш хьал, хьаьаца материал яц. Иштта латт цу тайпара хьалье йоаль Экажкъонгий-Юртара, Альте-Юртара пристройкаш а. Школашкаь бухь бердабаьб IаI трибунаш тIара дIайха, доккхий къамаьлаш даьча совхозий, организацей, предприятей кулгалхоша а. Кхыметтел догIа дийлхача деношка кхашка ахийта ца езаш мукъа йолча ха ма а лац совхозаша школашта жагIа, кирпичаш, кхыйола гIишлон материалаш хьал машина. Парга дехар де кIорда а даь сайнаб цу школай директораш. Итт баь бахьан кораоагIа царна из ца ла, кIа доахаде еза сона оаса, яхача Пагона а санна.

Хьалье а боладалехьа уж вай нина пристройкаш санна эгера хьалха бекна я Грозненски «Грознмопсельхозстрой» а районе сихагIа хьалдайта уж сметни документацеш яхаш дехар дешехьа а шоайта йилдайа хана шн бутт тIехьа мара хьалдайтанзар. Пилла ха ю вай бутт. Хьалдийтар ние. Из болх бе аьнна а йоле, школаша хала вIашагIтеха нах: дош дац оаш делаяр, аьнна кхычахьа балхаш де дIа-хьа бахар, вахарех пхал тхо хьежа хIана даьт оаш аьнит бекб а баьккха. ПаргIата а метт тхоча «Грозгипросельхозстрое» багIаний кабинеташка. Цхьан гIанда тIа вишаш — кхоккха шоай багIа бехе дагадоха метар царна Наьсарера берaш...

Школашка шоашка хьал хIана айт уж пристройкаш, низ а торе а мичай царех аьнна хеталургда. Дт а да цу-и иштта. ХIаьта а де хIама долаш дацар. Из болх бе дехкарийла йолаш цхьа организаци яац ца районе. Из я ремстройучасток. ХIаьта цун дIатIаIатилар — доацар санна да. Цунна ахча мара дезац. Дукха яц районе ше хьалье йоаль объект йоаццаш учреждени, организаци. Бакъда, дIаболабаь болх цо дIачакхбаьккха-м кIезига моттигаш кораерзайргья шоаш. Еррига районе дIа-хьа къоазаду цо кулгаш. Болх дIаболабу ший касса ахча хьачудаллашa. ТIаккха совцийт. Хьо (закасчик) хьай хьашт шел дIа-хьа еда, дехкъа. Материалаш яц. е бехлой бац, аьле белаж дохча баьннаб ремстройнаькъан.

Ер пхелагIа шу да цар Назранерча № 2 йолча школен. Сурхотiарча школен пристройкаш хьалье йоаль. Ер пхелагIа шу хьа царга хьехархоша, берашта, аьшна-ненана сатуоса. Ер пхелагIа шу да собранешка, совещанешка тахани — кхоанен уж хьалъяь йоахаргья яхаш цу участка гIишлошъераша дош тела. Бакъда, трибуна тIара Iобоалларе а доx из.

Пенаш хьал а детта плиташ IотIа чура из йоахаш латт Назранерча вай магача школера башха здани. Сурхотiара яр а хьалхарча этажа тIа плиташ IотIа яххар мара яхь кулг из тохаш латт. Планах цунга дIадахийта хьанча 20 эзар сом ахчах 5 эзар тарга сома мехьа мара болх кхоачашбаьбаь. Шортта ахча за школашка. Дукхьала района бюджета хIара царна шоаш тох шенa 50 эзар сом, просвещене министерствас деннар доацаш. Ахчанга хьежаш хIама даь.

Мичча тайпара дале а из кхоачамбоацар тахан долаш да районе. Фу де деза из кхувш йоагIача тIехьенна доккха де ду проблема тIадеккхара?

Цхьаьрчоа цIенханта бехктокхаме ела беза цу хьела тIа школаш дIатIаккхачийтараш, хIаьта из гIулакх кхы да йиш йоацалга дIахайта а деза.

Цхьаькха а да лича пайдане хургдолаш. Школашка шоай низаца хьалье аьнна уж пристройкаш (кхоъ а уж) укхазарча ПМК-32 ахача организацега дIаяла еза сихха, цун эггара хьалха е езача плана юкъе а яхийта.

ОарнагIяьдхача бакъдаьа я цу берий дьашоа новкъонен болх беш йола совхозаш а. Хьаьар дувцарах дагадаш.

Рейдан бригада:
А. ТЕРКАКИЕВ,
Наьсарерча халкъа тIехьожача комитета председатель,
Ю. МАЛЬСАГОВ,
районо заведующий,
М. ЗАНГИЕВ,
«Сердало» собкор.

УЖ ШОАЙ ДЕША ДАЬЙ ХУРГБА

Делкъел тIехье яр Грозненски швейно-производствени объединене со вена ха. Мукъ тIера Iобоаккхаш, тIаботташ латташ дукха машинаш яр ноа. Сакъердаьа а доацаш, кIезиг-дукхи хIаме бIаргадовре духьа кой, цехашка гIолла хьожаш чакхвилар со. Гуш хиннар балха суот дар. Хьо малав, фу деза де лов венав, аьнна, пхьаиие а хаттанзар. ХIаравар шн-ший гIулакх деш нар. Ловшца аьлча, массанехьа чуйбна къахьегаш бохкка нах бIаргабайча сай дагахь царна ловша баьккхар яз.

Юбилейни шера бехктокхамо социалистически декхараш тIеийца хьанарна къахьегам хьайоагIа объединене коллектив. Къаьстта дика къахьег берий хIамаш тегача № 1 йолча цеха коллектив. Еррига а яиъ бригада я цехе. ХIара бригадаша 50—53 таргта саг ва. Иштта йоаккхана, тайп-тайпара къамех латтача цу коллективана кулгалдеш я къона кхалсаг Будкина Нина Ивановна. Шийх дувца тIеоа яц ноа. Будкина. ПхелагIа шу да Нина Ивановнас берий хIамаш тегача цехе болх бу. Хьалхарча диъ шера йоаккхагIа йоле инженер-технолог хилар из. Хана къона яле а ха яхa саг санна хьакъвлас, сабар долаш, беламе, пахаца та хошн я Будкина Нина Ивановна. Шийн балхах дика кхет из, эшачча новкъоста оагIув хьаллаца кийча я. Шийна хоар чIоагIа оаьла я йолаш дIахьех къонача болхлошта, иштта массанена а. Нагахь санна сагага бала кхьачача гIайгIане хул из, шийх хьашахьа цунга ала дIейха дош, де новкъостал дох. Цудухьа цеха болхлоша лоархI, тайду цун, цо аьар де кийча ба.

Кулга говза ... бIарга говзал а эш барзкъаш тегачоа. Из шийца йолаш я ноа. Будкина. Шийн гIулакхна боккъонца бола говзанч хиннa ца Iеш дика организатор воспитатель я Нина Ивановна. Кабинете Iохайна ха яккхац цо, дийн цехе болхлошца хул. Дале хIама гу ... ... дийца цу минута тоадайт, де дезачоа новкъостал ду. Производствени болх кхетама балхаца дика вIаштIехьбаьккха лелабу цо. Цудухьа къахьегама дисциплина телхаяц цун цехеча болхлоша, шерра социалистически хь а йоаржаяь низ ца кхобеш къахьегаш лакха толамаш доах. Кийчача эпаш тайп-тайпара йийнийн кочамаш тег цехе. Дийнахь 1543 сома мехье продукци арахеца еза цеха. Цхьабакъда из норча тIехьахоачашъю барт болча коллектив. БархI бетта план 101,5 процент кхоачашьяьй. Цхьаккха бутт дIабахийтабац цеха болхлоша шоашта йиллa задани тIехкхочаш ца еш. Къаьстта дика къахьег Самотоева Антонина керте латтача бригада. ХIара бетта 106—107 процент кхоачашъю цун бригада норма. Антонинас барзкъаш тегача болх бу дукха ха я. Шийн бригадерча болхлошта хьоккам а телаш къахьег ноа. Самотоевас, Массенел лакхагIа хул цун балха хьоккамаш. Цхьаккха ди, бутт дIабодац цо шийн норма 108—110 процент кхоачаш ца еш. ТIаккха из хьоккхам беший? Цул совгIа 30 сагI чувоагIача бригадина кулгалде а ма дезай. Шийн бригадерча дукхача болхлоех доккхал ду ноа. Самотоевас. Итт, тиъаь шера из бола а беш хьабоагIаш шийн гIулакха боккъонца бола говзанчаш, ба Сельникова Зина, Заварзина Люба, Заманкина Люба, Ламакина Люба. Сменин норма 105 процент, кхы дукхагIа а кхоачашъю царех сагa. ТIакхожам боашаш чакдоал царех сагo тийта берий барзкъа. ТIадийхачь дегIа тIа дижа, тоаш долча барзкъо а сага сибат довикх, хьаьи. ТIаккха шийн дагахь ловша боикх, баркал оал цо из тийгачоа. Иштта эйлаше цу вай лакхе букхча партийлошта я оаьа курда дикалаь, дог тIара баркал.

Цехе шолагIа моттиг лелаю Карасева Евгения бригада. Дукха тIехьайнсаьц из ноа. Самотоевий бригадал. Цхьаболча цун болхлоша — ни. Хлыпина, Дудаевас — шоай нормаш 115—120 процент кхоачашъю. Бригаде метта еррингача цехе я эггара лакхагIа боли хьоккхам ба из.

— Сентябрь бетта балха итог йича мара ха йиш яц из, цхьабакъда хьагучох ноа. Карасевай бригада яккха мег хьалхара моттиг, — боах цеха начальника Будкина Нина Ивановнас. Из хьенекха болхлоша хIара дийнахь доахача лакхача толамаша.

Нагахь санна хIаравар шийна хьалхашь латтe декхар кхетайе, из кхоачашдаря шн бехктокхаме хетаде, шийн доалаьарча хIамах санна производствах дог лазаш хуле цо хьадечох бер-хар хургда, сидагIа хьайоаргда.

Из халкъа болхам дикагIа деIаккхувалгбола цхьа оагIув я. Из дага а кхоабаш ина, хьинар ца кходеш, «Хьа сий — коллектива сий» яхача принципах къахьегаш лакха хьокхамаш доахаш хьайоагIа Грозненски швейно-производствени объединене № 1 йолча берий барзкъаш тегача цеха коллектив. Цудухьа еннай цунна коммунистически къахьегама коллектива яха сийдола цIи, ХIаьта из сийлени а лелаю. Сентябрь бетта задани цхьа кIира хьалхагIа кхоачашъе лерхI цхьа дезал санна барт тайна къахьегача цеха болхлоша. Шеко яц цар шоай дош кхоачашдергхиларах.

Хь. АРШАМАТОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

«ЧАНХДАРГДОАЦА ГIУЛАКХ». Иштта керта болаш яр «Сердало» газета № 92 йолча номера тIа ... ... корреспонденци. Цу тIа белгалдаьккхар. Гудермесски автотранспортни предприяте пассажирски автобусай водителий балхаца цIенхилла кхоачамбоацараш хилар.

Цу хьакьахьа тхьга хаам бу Гудермесски автотранспортни предприяте директора Х. Джамалханова:

«Газета тIа яьтта тхьа хинна критически корреспонденцеца еррига коллективе йийцай. Къахьегама производствени дисциплина талхабар бахьан долаш водителашта С. Османова, З. Мадиева, С. Газиева выговераш лий».

ТАХАН 25 ШУ ДУЗ БОЛГАРЕРА ФАШИСТСКИ ДИКТАТУРА ДIАЯЬККА

СИЙЛЕН ТКЪАЬ ПХИЪ ШУ

Вежарашхарча болгарски халкъо 9 сентябре торжественно белхалдоакхх социалистически Болгаре 25 шу дизар. Советски мах дагтахьа гIадбуг халкъа Iаьдал латтача. цIарашка вежарашхарчи болгарски халкъа карагIдийнарашa. Укх деношка цар цун цIей дега тIера дакъйал а дуц, хIата ца керда коталонаш йоахилга а лов.

ТАСС корреспондента СССР-чи НРБ посолагара Стоян Гюровгара дийцадар сийлахь ткъаь пхиъ шу дизара хьакъехьа цо шийна хетараш дувцилга.

Дунен шоллагIча тIемо шафашка, аьлар посола, Дай-мехке фронта байракха кIал вIашагIхийттача деррагача мехка прогрессивни низаша духьале лоттайир монархо - фашистски диктатурица. Эггара дукхагIа дехал долаш барша дакъа лувцар герзашца лоаттабеча къовсама юкъе. Дукхачеша шоай синош дIиделар, хIаьта цар лирхIар кхоачаш а хилар, 1944 шера нийсалгIча сентябре Болгаре сIеттача халкъо Советски Эскара хоадам боллаш долча новкъосталца монархо-фашистски диктатура тIера лIа а кхеса халкъа-демократически Iаьдал оттадир. Болгаре котъьлар социалистически революци. Мохк социализма наькъ тIа а бьвине, дIабодабелар.

Ткъаь пхиъ шу дизад Болгари тIера ца йоалаш цу новкъа йоал. Цу лоацача юкъагIа сплангараденз хувцамаш хиннад мехка купе а халкъа быте а.

Болгарски коммунистически партек халкъа правительствен нийсе политика бахьан долаш, халкъа энтузиазми къахьегами, Советски Союза Iалаьмате локкха вошала новкъостал бахьан долаш Болгарех тIехьабиса юртбоахица мохк хиннача индустриальноаграрни мохк хиннаб.

Дах дахьначул масштабашка диллача, кьахинмарашка диллача бIарчача бIаьшераша нийсса да уж ткъаь пхиъ шу. Доллача хIамал а дикагIа из хьагойт цифраша. Промышленни продукци 25 шера юкъера лаьрхIича 30-аза дегIаенай. ХIанз алкха 10 дийнахь Болгаре промышленносто хьаю бIарчача 1939 шера лер массел продукци. Социализм хьалъяр — из болгарски экономикен культурен гIоръьяниа чIоагIа дегIаахар, халкъа вахара хьал тоалилар, сег ший кхела да, сикхетам а болаш керда вахар дуллари хьадери хулаш лакхьалар.

Халкъа боахам чIоагIа дегIабар къьагга хьагойт къаман доход лакхьялара темпаша, белгалдьккхар Гюров Стояна. ДIадахача ткъаь пхиъ шера 5-аза лакхъеннай из. Цо паччахьалкхенга йиш хулийт халкъа материальни хьалторо лакхъяра, уйахцIено лоранра, социальни Iалашпара йоккхий средствашъ къестае.

Болгаре къахьегамхоша дика кхетаду, белгалдьккхир посола, Коммунистически парте хьалхе лелаеш мера социалистически общество дегIаахара процесси демократизаци хила йиш йоацилга. Цудухьа цар мах бу из процесс дерттIа нийсъеш Болгарски коммунистически парте Центральни Комитета беча Iалаьмате боккхача балха, цей вахари деррнгача цIаньоцика демократически юхь дIайолаеш парте беш бола практически болх могабу.

Деррнгача политически, боахама, культурни вахара демократизаци яра йола Болгарски коммунистически парте лини йиза мога а ю. хьал а лоац халкъах болча массе а тайпарча цаха, цо кхы а лакхъю парте авторитета влияни. Цу лине цхьакха а юкъара хIама дац Малхбузехьа шоаш къаьстта долча гIозарашa пайда ийбечеи шекволкхаш цхьа хIама де загахьа цхьайолча антисоциалистически элементаша ювцачеи «хьинар юхадийлара», социализмана «гуманизмаци» яра печа буржуазни мелкобуржуазни тIахьехимаща а дьесача хабарашка а.

Болгарски халкъо дика кхетаду це дегIадоагIаш цо яьха еррига коталонаш сийлахь — йоккха Советски Союз, дунен социалистически система хиннасаро хила йиш йоацаш хилар.

Тха боккха боацача мехка Iалаьмате боккха лоархIам болаш да Советски Союзаца гIулакхаш леладар. Болгаре социалистически экономика 1944 шера 9 сентябрал тIехьагIа хьахила йолаелар дукхьал СССР новкъостал дарах.

Советски Союзо мах бась варгвоацаш новкъостал ду тхона энергетике. Iаьржачек бос болчен металлурге, машиностроене, химически промышленносте, промышленноста кхыча доахьошка керттера производственни мощносташ хьара.

Болгаре Халкъа Республика, аьлар дIахо Гюров Стояна, дунен социалистически система дIакъоастале йиш йоаца дакъа да, хIаьта Болгарски коммунистически парте дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама дIахадалйиш йоаца дакъа да.

Ший интернациональни дехкар хадданза кхоачаш а деш, тха парте массаза а хьалхарец эггара лоархIамегIен декхар лийрхIад социалистически мехкий цхьогIо, доттагIал, уж кхотадалар ший берригача низаца чIоагIлар, нарка юкъе вIаши латта гIулакхаш кхы а лакхдар.

Болгарски коммунистически парте хьинаре дакъа лаьцар коммунистически болхлойн партей Совещани кийчъеча а чакхйоаккхача а юкъе, цу Совещане шеко йоацаш новкъостал дертда империализмана духьал лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама мугIараш кхогадара.

ВIаши лархIара, дика доалахой хилара, чурча гIулакхашта юкъе ца лелхара принципаш тIа оттаяьчеи паччахьалкхенаш машаре яхара уйлах йиза йолчен ший лерттIа дIахьоча политикаца Болгари Балканашкара лоархIаме фактор а хиина дIаэттай.

Болгарски коммунисташеи болгарски патриоташеи шийа деза лекхар а доккха сий долаш а лоархI кхз болча Советски Союзаш, Ленина сийлахь — йоккхача партеца цхьана улув а этта, бихар.

Дунен халкъашта юкъерча хIаллзарча хьала керттерча дешай, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама деррагача дешай хьакъера Болгарски Коммунистически парте Советски Союза Коммунистически партен, хIаьта иштта Болгаре Халкъа Республикан Советски Союзен уйлаш йиза-цаIаш я, Советски Союзаре КПСС-а — парен, Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце гIулакхацара отношени — из йиза йолча интернационализма эггара тешаме йола критерий я, аьлия Димитров Георге дайча ваьсетаца хьалхле лелаю тха партен тха халкъой.

Из васкет чакх а доаккхаш, Болгарски коммунистически парте тIа-тIа шерагIа дегIадоаладу Советски Союза Коммунистически партецаза вежарашка йола бувзамаш, хIаьта иштта дегIадоагIа цхьан оагIорахьара болгарски общественни организацеитен культурни институташтен вокх оагIорахьара йоагIаш йолча советски организацеитен институташтен юкъера бувзамаш.

Социалистически Болгаре исторически толамаша хкоанарча денах бIу болийт тха, оптимизма, къахьегамхой, интеллигенца, деррагача халкъа творчески хьинаре хьал хьахулийт, аьлар чаккхалаш.

Болгаре социалистически революце 25 шу даларан В. И. Ленин ваь 100 шу дизарни кийчлуш, тха мехка къахьегамхоша дIахайт Советски Союза Коммунистически парти дег чура дукха езаш хилар, доккха баркал а йоах. Болгаре Халкъа Республика керда тоалмаш дахарен тоаллар лара ше йолча дохарлгоацача болгаро-советски доттагIIлена доазув доацаш тешаме хилар.

(ТАСС).

Ткъо шу хьалхагIа химически промышленность вIалла йоацар морг ва Болгаре. ХIанз цо арахец тайп-тайпара цхьа эзарза ах хьари продукташ. Болгарски химически заводий керттера дакъа СССР-ел кхыча социалистически мехкашкарей лоаттаеча машинашка кийчадаь да.

Сурта тIа: Димитровски химически комбинате хьаль продукци ништай хьожаш ба Iалмеш болхлой.

Централфото — ТАСС.

КIЕЗИГ-ДУКХА СТАТИСТИКА

1939 шу. Газетий оагIаш тIара дIаадлац «дегIаалар» ях дош. Цхьабакъда, цу хама хиннача сай коллегех сё хьаган. Уйла йича, чIоагIа тоам боацаш хийттад царна «дегIаахар» яхача дешал тIехьагIа цифраш язъе ййзача — мехка ехьан дийнахь даьнахь 18 тонн болат, 20 килограмм бос бола металл.

МоллагIа хIама гIерташ, статистикаша, массал икер но. цхьан хинначунца нийсдара метод хьаиц. Цунах пайда эцаргба вай а. Масала, вIаши нийсдергда вай: 1939 — 1964—1969 шераш. Ераш я цифраш. Нагахьа санна 1939 шера цхьан дийнахь лоаладеш хиннача болатах машинашкъа рельсай 300 погонни метр, хIаьта 25 шу хьанначул тIехьагIа 25.000 метр хьае йиш хиннаде. вай хана металлурге мехка тел машинашкъа рельсай 70.870 метр хьенала болат. ХIаьта а керттердар, бакъдар аьча, чонах латташ. Вай йоалаь уж хьадара цифраш — вIаши хIамаш нийсдара бола бустом ба тхона. Тха машинашъю промышленность дегIаяра ива бола база а хиина дIаэттай металлурги. 1939 шера цхьан дийнахь лоаладею хиннача 29 килограм бос болча металлах (аерттерча дакъе цIастах) Болгаре кийчйора цIаста турбаши аьши. Тахан электрически цIаста, даша, цинка 67.100 килограммах электронно - вычислительни техникана электрокараш, электротельфераш, аппаратура хьайра пайда ец. 1939 шера тха мехко, хоеш ма дарра, электрокараш вIалла ара а кецацар, пхи шу хьалхагIа уж хьайир 422, укх шере хьаергья 732.

Мехка экономически низ электроэнерги хаапрен воз пайда эцарен. кIор банихара результатех тийша ба. 1939 шера тхалцига хIара дийнахь юкъера лаьрхIача 7.250 тонн «Iаьржа дошув» доаккхар, пхи шу хьалхагIа — 55672, хIанз — 81.622 тонн. Буржуазни Болгаре цхьан дийнахь хьайора 729.000 киловатт - сахьат электроэнерги, 1964 шера — 21.726.000 киловатт-сахьат, хIанз из хьаю 45.433.000 киловатт-сахьат.

1939 шера хIара, дийнахь 136.000 метр кIадам хьадаш хиннача Болгаре чIоагIа дегIаяна текстильни промышленность йола мехка лоархIар шийх. Пхи шу хьалхагIа цхьан дийнахь хьадаьча кIадах шин округе—Толбухински Силистренски — бахачо наха тоъал баракьам тега йиш яр. ХIаьта цу хана хьадеш хиннача кIадаш — 902.000 метр — нийсса ахаш хIана дац аьнна кIезигагIа ма дий тахан дерел — 1.582.370 метр!

1939 шерарча статистически таблица тIа промышленноста дукхача доакъошта дукхахдарча графашка хьекха бакъдараш дуцаш дола такам латт. Хьаиндергье вай, масала, хими. 30 шу хьалхагIа юццаш хазарах мара химически удобренеш яхараш фу хIамаш я хаъар тха ахархочоа. 1964 шера хIара денна юкъера аьрдIача 834 тонн азотни фосфорни удобренеш йоахар республике, хIаьта хIанз 5.362 тонн. Чаккхоахача кхыча гIулакхашца цхьана хаьхиннахьа подкормка яро тха ахархошта новкъостал дир соахка чIоагIа эттача йокъала толаме дукхьаллатта.

1939 шерага хаачадиа кхыча мехкашкара тIаьхухьар оаха тхоашта эша деррига бензин. Пхи шу хьалхагIа дIара дийнахь 877 тонн бензин хьадора оаха, хIанз — 1800 тонн. ЙIаьхха дIаяхьа йиш йоаш я из списон. ХIара денна хIана бад дьмна хоаш бу, тха промышленносто керда арахецна йолавьй ишта-ишта изделеш яхаш.

Статистика мотт шаьра а, цхьабаьдла, бокъдараш хьахьонаш а ба. Цо хьахьонхараш кхьеттела тIагIоллара дайзача а гуча воза болгарски газеташа 1939 шера хестадра —дегIаахар» мел жиса хиннад», лакхаленаш» мел леха хиннай.

Дмитро ДЕЛИПСКИ,
болгарски журналист.
(АПН).

Софера В. И. Ленина майда.
БТА—ТАСС сурт.

ЯХЬАХ БЕРКАТ ДОАЛ

Тоадии а хиина дIаэттад МалгIабика района «Кавказ» яхача колхоза П. Н. Машенцевай I. Хь. Мутиевей кулгалдеча шин ферма коллективай вIаши яхь лоаттаелга.

Фермащ шоайла таьна яла, цхьабакъда, хьайбаш леладерий гIукъажан вIаши хьоашалгIа бакха социалистически декхараш миштта кхоачашду хьажа, ашача вIаши новкъостал де, опыт дIахьа йоязийта. Цу традиционни яхье даим хьалхарча моттиге латташ хьайоагIа Мутиева кулгалу № 3 йола шурий-товарни ферма.

ДIадахача шера кхоалагIча ферма хьайбаш леладераша хIара кхозбача Iаттагара 2100 килограмм шура яьккхар, планах 1850 килограмм йолча, хIаьта парна яхье баьннараш кIезига тIехьабисар.

Укх шера шура яккхарен из паччахьалкхенга йоахарен план 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе лаьрхIад фермай коллективаша. Шина коллективо дика къахьег шоай декхараш кхоачашдара. Соахк санна хьалха латташ хьайоагIа кхоалагIа ферма. Цхьа барь болаш хьинаре къахьетача коллективо шурий хIара грамм бахьан къовсам лоаттабу. Юкъарча хьайбай продуктивность лакхъяра йолаш йолча торонех бизза пайда эц ферме. Дийнахьа буса доажаду доахан, даьгIенех кхетамиа пайда эп.

ДIабахача бархI бетта шура яккхара план 103,1 процент кхоачашъьйй планал совгIа паччахьалкхенга 1304 центнер ехьай.

Дика къахьег доаркаша Исаева Уалыпа, Дахаева Нансата, кхыбараша. Царех хIаранц кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 1320—1340 килограмм шура яьккхай, планах 1100 килограмм йолча. ХIанз хIара Iаттагара 12 килограмм йоаккх цар. Ферме дийнахьа буси йоаккхар 1320 килограмм я.

Ала деза, паччахьалкхенга шура йоахара бархI бетта план кхоачашъьале а шура яккхара план кхоачашъе низ кхьача бац Машенцева кулгалдеча № 1 йолча ферма коллектива.

Цунна цхьана цу ферме хьалха латтача хьайбаш леладерий опыто хьагойт ахкан замалахь шура дукхагIа яккхара йолаш йолча торонех укхала бизза пайда эцаш ца хилар.

Цу ферме къахьегаш я колхоза дикагIа йола доярка Глушанкова Тамара. Кхьча доаркашта санна долча хьалашка хIара кхоабача Iаттагара 1855 килограмм шура яьккхай цо дIабахача бархI бетта. Цул тIехьа ца йиса гIерташ къахьегаш я ше кхоабача хIара Iаттагара 1618 килограмм шура йоаккха Битербаева Аннсат. Цхьабакъда, ферме болаш ба фермa тIехьатетта доаркаш. Ах шера план кхоачашъьиц доаркаша В. Петренкос, Е. Шагровас. Белгалбаккха лов опыт йолча доярка Чередникова Ольгий боах. ше ха-яха але а хьалха латтача доаркаел тIехьа ца юсаш хIара кхоабача Iаттагара планал совгIа 336 килограмм шура яьккхай Чередниковас. Ший групперча 17 Iетта дика гIулакх ду цо. Доахан латта моттиг, доахан даим цIена да. ТIакхилгаши флягаши цIена лоаттаю.

Денгара денга шерагIа ярж хьайбаш леладерашта юкъера социалистически яхь.

В. СУХЕНКО,
МалгIабика района «Кавказ» яхача колхоза керттера зоотехник.

ЮВСАПА НАЬКЪИЙ ДОГАМ

Лоамашта тIехьашкеа хьалхара хьежача наькъо дийндар Iалам. Шоай чIондаргаш йолайир, баскалеша. Сомакъао чкъорадаш, лекъаш, кхыдола оалхазараш.

Дала а хоаш хул Карабулакерча мехкдаьтта доацIхача доккъашка малх хьадбоалача хана. Цу Iуйрара хоалено еррига уйла дIа лаьца цхьа шера белаш йола саг царгIа мальхха беса. Лаьтта эггара лоалаха уллача скважине деш дола таташ, херкаца аьнк тедаш синв етта шок куйна вIалли ца хоеаш сацие хет. Лар дьмнад нуц цу массалла цьетара латтача татага.

Со дIа тIа кхоачешталь шийна юхе дийла кала хиника тIаькIаз а лелла гIеттар из. Кхакха беттагарга тIа лздаь «Дженни Геркарт» аьнна дола дешаш деша кхийра со, салам а деша юхе гIолла из тIехь воалаш. Цхьа хIама эшаш вена ахархо ва мотташ вахийтар аз из.

Масталк минот ялаехье телефон чуйолча будка чура яра а йаккха лаккача гув тIа латта «С-100» ях трактор йолча из урагIа водаш бIаргавейча цецвьлар со. Мича яхар хIанз цох йоал дьина хийтта мекъал, мича дахар дегIа воал. Низ бола машина гоар сайна цхьан метте хьовза а ю, тIаккха сомача гросаща дихха дада 5—6 тонн хилал дола вышкаш а тоаххадь скважинага дIаиахар из.

Цул тIеаьегIа вайзао сона аз вIамага сае.

— Точнея Юсап, аьлар цо дикха кулг хьа а кхоададь. Укх вьнешна мел доле наькъаш дахар со ва, хIамаш тIашкхаур.

Яр йелагIа шу да Юсапа цу аьнкех «С-100» гIерта. Доазув доралар санка фийла хIаж шераш, цхьан ишрота а пост йита дIа-хьа оала йиш йоацаш ва из. Машинаналкъа стане бурув детта инструментах ете вагоаш яьхкачи — эггара хьалхи цига кхача веза Юсапа. Бе дац: Iуйре сийре, бийса яхь ва еле а. Къаьстта хала хул укхаьа догI дилхача, наькъаш доше а дийн болхьой тIабола автобус вIалла хьалтIайола ца луц юс. Цига а эггара хьалха оарцагIаьала ровзар Юсап ва. Скважина аьнкха яьхча еррига вышка а уж пхинна аьхх-ал тонн нулй компрессораш, насосаш, моторашт кийчахьа дIаэтта езар из ва. Буровой бригадашти юкъо дIа-хьа дош дош дола новкъостал. Юсапага гIолла мара де йиш яц. ХIана аьтча, машинаца дIайбохьалургйоалаш хилац бурув деттараш дIалу хIамаш.

Иштта мазебувзарго санна Юсапа укх дошьчака, аьнкха гIолла дилла наькъий догам бIаргадейча а тоьаи ба из фу къахьегамхо ва ха. Буровой бригадай къахьегама яха сицийташ ма-ший беаиа.

ШоллагIча смена болх дIаболабе турбаш тоаргьаш яхаш сагот дош сахьалагга а ваьнна бригаде хьавеча шин бIаргех тешенза № 166 йолча буровой бригада мастер Губин Николай Михайлович. 25 метр йIаьха йолча сомача турбай бIарча тув латтар коа. Юсапа а леза хиннадар дог...

Из мухь трактора тIехьар цо дIабоаккхаше а № 176 йолча буровой бригада вахта йоалаеш йоагIа автобус калийсай аьнна кхаммо бар Юсапага. Хьелуш йолиш минот мел ели а лоаттIийкагорлазатора.

Тха «метеор» а из оал цох бурув деттараш. ПхелагIа рирад я Юсапа, Бовз, беза цунна ший болх, вре, Iалам. «Со ва ахархо, йоах Юсапа, — цар а ма лаьттах пайда, аз а ма». Дош дац — йоахар цо дIахо, сеша мазк хьалбала болабеннача хаина укх лоамашца цо вахча. Эггара дикагIа сагъердамегIа дола каналка, кино а дета сахьеташ доахаргдар аз ункана вагIаш. Фу уйла еш фу хаьга долаш вагIар хьо эггара хьалха вай бIаргадейнача Iуйрана, аьнни аз де лаьрхIа хаттар де ца делаш дисар...

Юсап укх вахара, дешара, къахьегама хам бе Iаьма ва. Цхьацца билььеаш юкъе а лелхаш дешашe дисавар из вIамига волаш, 6 класс кьнаха а ваалеть балии ваха ийбер дезал кхабе. ДIаяо дешa вламелар из сагт а йоалаь ший дезал хиначул тIехьагIа. Со-м школе ма ухий, тIаккха папа мичча ух хIара саразьа са портфела чу книжкаш а дехке, наьнига хеттар юхьанцарча классе дешa вагIача цун хIьника Исраила.

ХIаьэ кхийттав Исраил цу гIуллакхая 10 класс а кхьаха нефтяной институте деша ваха гIерташ мел цун да.

Дукха Сийлен грамоташ, кхыдола совгIаташ тийнад Юсапа. Царех дукхагIдараш цо хIанз бахха йолча «Грознефть» объединене Карабулакерча транспортни участке къахьегамца дикача дисциплинаца белгалъялах тийна да. Массанел хьалха яьккхар цо укхаза коммунистически къахьегама ударник яха цIи а.

— Из хьай «С-100» эггара лакхагIйолча гувна тIа уттаелта фуд хьа? — хьаттар аз Юсапага дика ювцаш.

— Буровой бригадашта юкъе телефон дIа-хьа ца токалуш моттигаш нийсалу, — аьлар цо. Со мичахьа ва дIахайта массанеиа бIаргагургйолча уттаю аз из.

З. МАКАЕВ.

Лора хьехамаш

РАКА ГИГИЕНЕИ ПРОФИЛАКТИКЕИ

ГIаант да дуламоса дестамий дьахьетъа дукхачарна из къарца дуй, мичара доагIа а ца хоыш шеттагон цо лелуши тIадоагIаш дола. иллтоиъ а дарба да а йиш йоаца лазар да аьнна хетар. Цу тIа а, аьхача метте хIара денна яйца хеталу зуламе дестамаш хIаьл хьалхарчул дукхагIа хуламаьа. Цу доллача хIамаша хетадолайт рак къайлагIара, духтIавоаллаургвоацаш лазар да аьнна.

Цхьабакъда, из ишта хете а, ракн кхыдола зуламе дестамаш къаст-каста нийслой а, тоьал дика Iомадаь даьна лазараш да. Хоаш да, ракех цамогаш хуларш эггара хьалха къаьбенна нах болга. Цудухьа кхетадеш ва, дегIадахкача мехкашкарча бахача нах юкъера боккхий нах укх тIехьарча итташ шераша дикка дукхагIа хинна хиларах рака лазараш а цунга хьежжа дукхагIа хулаш хилар. Кхыча бесса, дегIадоагIаш долча мехкашка, масала, Сингапуре, рака лазараш кхоаза кIезигагIа да моллагIча европейски мехкарчул, хIана аьлча Сингапуре бахача нахах кхоалагIа дакъа мара 30 шерал тIех ха йоацаш бац.

Цу тайпара, ха яача, къьнаьх сага аттагIа хул рака лазар. Кхыбараш уж кхьнаре, из нийса да. Цхьабакъда, Iалаьмате дукхача боккхийча наха рака лазар хилас. Долче, ха дIаяхар аьнни хулаш ца рак, из чIоагIа хьисаве дале а. Къоналца ходала долалу йIаьхкача хана дулха хьовсашта хиина зуламе Iоаткъамаш. масала, гIаьлен кIур, цу тIа а, къаьенача сага дулха хьоасий низ мелачу, организм кIезигагIа дукхьала отталу лазарашта.

Цигаре хьайоагIа шн вывод. Хьалхаръяр: тар ма лу, къона волча хана денз лоравала веза производствен бытен дестамаш хьесеш йолча хIамашцарча, гIаьленеш буваамах. ШоллагIьяр: хIара саго ше вахаш мел йоаккхача хана дегIаккхулен чIоагIлен веза Iаламгара шийга кхача лазараш «духьальоттара низаш», къоалаца шийна уиахцIено Iалаш а еш.

ВIалла е йиш йолаш йий рака профилактика? Цу хаттара жоп деннад уиахцIено лорарна Деррига дунен организаце экспертий къьсттача Комитето: юкъарчаи доацаш е инструменташца тоххам бе йиш йолаш йолча моттигашка хулаш долча рака лазарех 75 процент ца хилийта йиш йолаш да.

Нагахьа санна рака лазар цхьаккха тайпа ца хулийтилга дувие, цу гIулакхы эггара хьалха де дезар бера хана денз организм чIоагIйолийтилга да. Зуламе оамалаш дIа а яьха, хам - хиннахьа хIама а дуаш, кердача фох шерра пайда а эцаш, къавалдалца массе тайпа физкультура а еш вахар уиахцIена леладар — уж я организм чIоагIьергйола керттера «амсмехтатш».

Дукхача хьала уиахцIена вахар вIашиIехьдоаккхалу геттара аттачен массанена а йовзаш йолчен гигиена правилаша. Царех я, масала, деррагача дегIа гIарча цIеко «лерттIа» садоахилга Iалашдеши нервни системана чIоагIа гIойле еши йолча цIека цIенала еш йола йоахо, цергаши багеи цIена лелаяр. Медикашта йовзаш я телхача церга йист е во оттаяьча протеза чIуг хьекхалларах метта рака лазараш хиива моттигаш. Метта кIал шин тайпара, «нас» оалаш дола тхьамка дехкаш оамал йолча Узбекистане каст-каста хул бага рак. Сов бIайха кхача а буаш корта бохош дола чIоагIа малараш а мелаш кхача чаккхбувлача къамарга шаьра морд боага беш хилча, цу органа рак хила тарлу.

Теркалзе деза, вай мехка маIача наха санна, иштта кхалнаха а эггара дукхагIа желудкана рак хулаш хилар. Цхьакха шекo яц, из хьахулийташ дола бахьан кероа кхача ахьар талхар долгах. Бита хьагача морда Iаамо беша низ мел дукха хилараx кхача «лоадуш» ба, цхьабакъда, хоаш ма дарра, цун а ший боарам ма бий. Кеража, моллагIча кхьйолча организмага а санна белгалдерча боарамагIа болх байта беза, цу принципна тIа латт буача кхачан пайданагIа йола система. Цхьабакъда, из санна балха физиологически ритм сел хам боацаш телхаеш йола орган вай дегIаца кхы цхьаккха яле тамаш и. Харцахьа, цхьаккха бойрам-бустам боацаш, цкъаза ахьа хала бола, дукхагIча хана сов бIайха кхача боар, хIаьта керттердар тIехьамьккха хIама карца доллача хIамаша хронически катер а рак хьоаяра аьттув бола кхы тайпа лазараша а хулийт.

Хана йIоахадла желудка оагIош тхьове, цунца цхьана эшалу цо беш бола болх а. Масала, 30 шу дальначе а кероа кхача дика аьхьц кхаш лаьдкъаш боацача а вахах дукххачар желудка чурча сокашра мукъа сомани кислота вIалла а ца дусаш кхоачалий дIадоалаш моттигаш хиннай, вешта аьлча дегIаух атрофически гастрита гурт — дукхагIча хана желудкана рак хьовеш дола лазар.

Цудухьа да сов бIайха боаца, шортта витаминаш йоакха, пайдане кхача боаррамагIа, корта бохош дола чIоагIа малараш ца а мелаш, баар цхьаккха тайпа рак, желудка рак хIоаьта а, ца хийдийтара дикагIа йола профилактика хилар. Кхы цул кIезигагIа йоккха е езаш дац че хIара денна цIенъелга а. Дуккхаза даьхача земаша хьахьокхачох, сомачен духхьаларчен шортий рак массааза а из терка ца деча наха хул. Че кончъеш йола молхаш меларах а ца хулаш, пайданагIа болча тайпара кхача боврах, цIакха никъ ца беш ца а Iеш, хIара денна физкультура ярах, чепо баррамагIа болх берах йиш хул кхача лела наькъаш дикача хьал тIа лоаттаде а чурашка рак ца хилийта а.

Эггара уизарагIа е маIача наха дукхагIа хулаш а доача лазара формех цаI а дегIалахкача деррагача мехкашка дукхагIа дIаяржа гIерташ йола пехкий рак. ХIанз массе метте бакъдаь тIаийца малхлара, керттерча дакъе из лазар хьоаду сигарерташ уизаро. Американски даннех, массе тайпа рак шоззея пехкий рак иттаззеи дукхагIа хул гIаьле уизача наха, гIаьле ца уизараштачул. Гуучадьинал, МIаьххача хана, чIоагIа гIаьле (сигареташ) уизаро пехкий пехкийка бохьонна рак хулийташ хилар. ТоьаI во да иштта йоаккхача горбдашкара араухача хьажо, автомобилашa яраеттача газаша, кхыча механически химически бIехалаша фо бIехдар а. Масала, хорташка бахача накатул кхоазе дукхагIа хул пехкишта рак городашка бахача наха.

Цигара хьадоагIаш да пехкашта рак ца хилийтара деш дола гIулакхаш а — гIаьле йитар, кердача фега дукхагIа хилар, фо бIех ца дайтар.

Хьалхарчуа дукхагIа хIанз нийсалуш йола кхалнахьа шурий миашкара рак дукххача хьале бераш де ца тигарахи берашта накха ца хьовкарахи кхалнаха шоай тайпара лазараш кхетарах хулаш я. Кхалсага организма чура физиологически процессаш лерттIаьхарка тайпа рак ца хилийтара бола тешаме никъ.

ДукхагIа нийслуш долча дестамий цхьайолча формашта йоагIаш йола лакхе йийцача рекомендацешка хьахьокх, рак тешаме ца хилийта йиш йолаш хилар а. из ца хилийтара де дезар цхьа шоай тайпара молхаш мелилга, вакцинаш е сывороткаш дегIах чуаяйтар а доацаш, деш хала доаца. хIара культурни сага дуларгдолаш дола гигиенически хьасапера гIулакхаш делга хилар а.

Цхьабакъда, рака еш йола профилактика кхыча тайпара а лархIа йоагIаш я. Дукххаза даьча толкамехи даьхача клинически земехи гучадьиначох, из лазар цIаккха а цIаьхха, хул хьалхагIа геттара уиахцIена хиннача организми чу хулаш дац, из кхеталне хьалхагIа массаза а йIаьхахача хана денз хьадоагIаш дола, «дестамашта хьахара е рака хьалхара лазараш» оалаш дараш хул. Царех да, масала, желудка е дукххьаларча шорга полипаши хронически язваши, бокхай папилломаш, цIека тIа човнаш еши доаккха хулаши дола кIаьдаш, шурий мнашка хула бегаш, зуламе доацача дестамий цхьадола тайпаш, хронически а хиле лелаш йола кхы тайпа процессаш. Цу тайпара лазараш шоай ханнахьа хьугучадикари царна дилла дарба дари дукхагIча хана вIалла хала а дац, иштта ба нийсагIа бола, атта чакхбоаккхалургболаши чIоагIа лоархIамен бола рака тешаме профилактика яра никъ.

Миччахьа а йиссаза ца хулаш дола дестам, морда тIа е цIека тIа човлаг гучаялар, боккха хулаш бола кIаьд балар, цIано еча хана цIий гучадалар, керо кхача дика ца охьига ходалар — кхы хье ца луш лорага вахара дола бахьан да. Ерригача органаша болх нийса бой-баций массааза а бокъонца лерхIара саго ший уиахцIеной еча йоаккхой керттера дакъа да.

Мел аьлчи, цун а кхоачам бац рака профилактика яра. Цудухьа да 35 шерал тIех ха яьннача берригача уиахцIеначa наха даим, шера цкъа хIаьта а, хьожилга массе метте делза аардлоацаш лархIар. Цо новкъостал ду ранен рака хьалха хулача лазарийн къайлагIара формаш шоай ханнахьа хьагучаяхара. Цу тайпара хьежилга дай - мехка онкологена лард еллача профессора Н. Н. Петрова инициативагIа гIом чакхбаьнначул тIехьагIа вай мехка практикана юкъедоаладаь а паччахьалкхено халкъа уиахцIеной еча йоаккхой керттера дакъа хиина дIаэтта а да.

Советски Союзе, дунен цхьанна а мехка ца яьча тайпара, дукха аьнлий дестамаш хиначa уиахошта дарба даь ца Iеш лазарашта профилактика еш а доккхий балхаш чаккхдоахаш йола Iилматохкама онкологически институташ, специализированни диспансераш, больницаш, кабинеташ.

Партен правительствен чIоагIа уйла тIайохийт рак ца хилийтара. Цу дакъе лоархIаме гIулакх да дика кийчъяь квартираш шерра хьалъяр, нах бахача моттигашка гаьнаши эзаши догIар, промышленностерен цIагIарен бIехъю улицаш, хиш, фо цIендар, спорти физкультурни дегIаккхулар, салоIаш ца да а долаш пхе дийнахьа болх беча хIирага довлар, общественни кхачанан бытовой хьалаши тоалар. Цу гIулакхэ белгальяккха мегаргйолаш я Ерригсоюзни субботник дарах вIашагIкхийттача ахчах Москве йоккха Iилма - тохкама онкологически центр хальехьнна КПСС ЦК-ен Советски правительстван дукха ха йоацаш я решени.

Цхьабакъда, уж—паччахьалкхено чакхдоахаш дола гIулакхаш да. Са статьяс лерхIар — цIагIа дика цIено а лелаеш хIара саго рака профилактика яра уйла гIоаоар. Дестамаш хиначa наьха дукхача шерашка зем бахаро дог тешаду дукха а дукхагIа дола рака лазараш гигиена элементарни правилаш, ерригача органашен организма системей лерттIа болх белга Iалашдеш йола правилаш, тервал ца ярах хулаш да яхаш дола доца бикъ хиларах. Гигиена яхар санитарни маIан долаш хиина ца Iеш, шерра лоархIам болаш а я.

А. РАКОВ,
СССР медицински Iилмай Академе член - корреспондент, Н. Н. ПЕТРОВА цIерагIча онкологе НИИ директор.
«Правда» 1969 шера 3 сентябрь.

Порвальна советски Iилманхо химик - органик, Ленински а Паччахьалкхан а премий лауреат, Социалистически Къахьегама Турпал волу академик Александр Николаевич Несмеянов вай 70 шуьра цо Iилманан общественно - педагогически болх бу 45 шуьра дуз 9 сентябре.

СУРТА ТIА: А. Н. Несмеянов.

Э. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

IАЙ САКЪЕРДАМЕ ХУРГЙОЛАШ

Урус-Мартана районе а 32 культурно - просветительни учреждени.

ХIаьа ухх сахьата Iай болх бара кийчдаьд районни культура ЦIа, берий библиотека, Тангин яхача юртара клубни библиотекан, берий музыкальни школа, Краснопартизанскера библиотека, Шена Эскара дIеритIа йола клуб, кхьиош. Культура ну учреждениешка ремонт яь яьнай—ийнатта басар хьекхад, кIир техай, дахчен кIоьи бехаб.

Хьаьнала къахьегап дика ремонт яьй районни культура ЦIенна, районни библиотекана, „берий библиотекан", начальник нов. Л. Пашаев волча реемстройучастка ДМШ-ана. Тангерча юрта Совета (председатель нов. Дениева) самооблажене чотах ремонт яьй цу юртарча клубан библиотеканни. Цхьабакъда, массанахьа дац цу тайпана дика гIуллакхаш.

Iай болх бара ледара кийчо яьй Алхан-Юртарча культура учреждениешта (библиотека заведующи З. Сайдуллаева, клуба заведующи А. Газиев, юрта Совета председатель Рзаевнова). Цу учреждениешка хIаьа ремонт е йоалаьиьи. Ремонт еш латтa ГихтIарча культура ЦIенпен библиотеканеи, Комсомольски юртарча библиотекана, Рошни-Чурча юрта клубан библиотекана.

Культура чу учреждениешта ремонт яран дахча кийчдаран 1200 сом къастадаьд райисполкомо.

1969 шера июль бетта исполкома заседани хилар, цига ладийгIир Iай болх бара культуран учреждениеш кийчьяра дешага, культура учреждениеш Iай болх бар 15 октябрь тIаккхоачаш кийчъян кхара за оттайир.

Л. ГАДАЕВ.
Урус-Мартана района культура отдела заведующи.

ДIАЯХАЧА ХАНА ЧУ ЯЬ ЭКСПЕДИЦИ

Мордовски Парки яхача мокшански кютень. Мокшала яхача къылгарча эрзянски юртен хиннай Москверчен Саранскерчен этнографий экспедиция. Халкъа баракъий традициеш а, къоман орнамент а массаза а цига баьхача нехьан обычеш а Iомаеш хиннаб Iилманхой.

ДIахъьий геттара гаьнарча кахара сег йоагIаш леладеш хиннача хIамай орнаменташ. Костюмий, догамий, ишта кхьдоний сурташ дехкад художнице Людмила Родионовас.

Московский моттигерчен Iилманхоша Мордовски автономни республика территоре тIа цхьана еш йола этнографически экспедициеш пхийтта шера яь я. Дукхача Iилман болхий темаш е хиша дIахкай экспедициешта гулъьь материалаш. «Мордвай промыслеши ремесланий», «Мордовски АССР Зубово-Полянски района юртаршкарча бахархой вай ханера бытии культурен» — ишта за укх шера кхоачашбаьча балхех цхьадараш. Дракххa кийчъеш я мордва халкъе баркъий хьакъехьера монографи, ишта арабакха кийчбеш ба мордовски халкъа лазалошка леладеча обрядий хьакъехьара болх а.

Григорий ПРЕКИН.
(АПН).

Доазол дехьара

РЕСПУБЛИКЕ ТАЬЗЕТ ЛАТТ

1969 шера 4 сентябрь. Кхьола, тIаьла догIа делхаш Iуйре яр Ханое. Светоссаш гIайгIане хоам кхайкабир радиос Вьетнама демократически Республика президент новкъост Хо Ши Мин веннав аьнна. ДIепой тхоннаш тIа оттаьча динамикашкара хьахоз гIайгIане музыка. Музыка юха а сене, диктора хьакхайкабу Вьетнама къахьегамхой Парте Централни Комитета, Къаман собране Массазарча комитета, ДРВ Правительствени Совета, Вьетнама вай-мехка фронта Президиума къаьстта хоам. Дога хала приступ а дина 3 сентябре Iуйрийна 9 сахьати 47 минути яьлча кледкаш новкъост Хо Ши Мин. Вoрхl дийнахь тIаьзет кхайкадаьд мехка.

Массаза а санна кхадала велосипедисташ лел столица улицашка гIолла. Цхьабакъда, тахан хIаране аьнха тIа Iаьрж делла аьгаш доакк. 24 шу хьалхагIа Вьетнама Демократически Республика вIашагIйоаллар Хо Ши Мина хьакхайкадаьча Бадинь яхача майда тIа нах гулбеннаб. Дукха ба уж Дукхавезача президента сийна баьхкаб уж укхаза. Шейга кийчъенна хиннача тайпара я майда дIана а. Ши ди хьалхагIа мара дацар Республика ди хакойцаша укхаза бездеш. Тахан пIеча байракхашта, транспаранташта тIалотадаьд таьзета Iаьржа ленташ. БIаргех хий ухар аьнна вхь хеташ бац нах.

Тхона гаьна воацаш цхьа вIамига саг латта. Велх из. Сен уйла я по деррига вьетнамски халкъа гIайгIане йолча ну минота? Трибуна лагIаш тIа вIаши марх Iа а кхийтта ягIа ши юша. ЙоккхагIчун баьайтта шу даьннад, кIаьнкIчун ворхI шерал тIех даьи. ГIайгIане я цар вихьмараш.

Ха делкъийга кхаьчача хана ди айделар. Хьагучабаьлар малх, цун вIанарех леп къаьга баьшарча тропически гаьний гIанаш тIара хи тIадамаш. Юхаденна тур яхача Iама юхе дизаш доккхача киосиана дIатIаккхоалургволаш вап. Цу сакъате йише дIахьу дизаш. ХIара вьетнамски пIагIа хьалдоаллача баьчча портрета из дукхавезаш дIагIаккхухь кердача зизай букеташ.

Киоскагара вIайода боча-цIе бес болча зизай букет бе йоалла йоI. Нгуен Тхань Вон эцаш я из. Кхо шу хьалхагIа кхыча мехкий меттай институт йисте а яьккха, хIанз школе эрсий мотт хьехаш я из.

— Доккха во да президент Хо Ши Мин валарах деррига тха халкъага, тха партега дешар, — йоах Вава. — Цун кулгалца котъяьнний Августовски революци, хьаьй Вьетнама Демократически Республика. Новкъоста Хо Ши Мина дукхалел хилача шерашка кулгалаьд вьетнамски халкъа, американски агрессена духьала оаха лоаттабеча къовсама керте латтар из. Сайна массехказа бIаргавайнав сона Хо Ши Мин. Дешургдоалаш къаьстта са лер-чу лиш в из тха институте веача хана тхоаш цунна вIашагIкхетар. Студенташта хьалхашка ше къамаьл деча хана йо дувцар тха халкъ даьхе машара наькъаца вIашагIтоха гIерташ хилараx, социализм хьалъеча кагирхой денохIам бокъха хилараx, тIахьийхар деррига низаш варнагIа а даьха тIатеIIа зиавец кареваара. Президента уж дешаш Вьетнама берригача кагирхошта закон а хинна дIаэттад.

Массанена а дIахоьлда, тхо Вьетнама къахьегамхой Партена гонахьа кхы айхагIа кхоаталургдолга. ТIаккхьачача тIайгIа тхо меллергдаш. Тхоай деррига низаш американски агрессорашта духьала. Къуздехье мукъаяккхар, духьа лоаттабеча къовсама гIулакха. Бъилбаседене социализм толаме хьалъяра гIулакха вIашала кийча да тхо. Оаха тешшийе кхоачашдергда машаре, бIарчча, шай мукъагIа йола демократически тоаенней Вьетнам хьаелга дийрхIача новкъост Хо Ши Мина дагалаьттар.

Президент Дворец. Доше сенкъа тIабоалла цIе вIала флагштоке Iочуэзад. Двореце дIачувоалзача нийсбенна дIаэтта латт часовой. Хадданза хьатIаух укхаза нах.

В. НИКОЛЬСКИЙ,
Б. ШУМЕВ,
АПН соб корр.

Ханой.
(Телефонаца).

НИЙСА ЯЗДЕ IОМАЛЕ

ЦХЬАДОЛЧА ДЕШАЙ ЯЗДАРА БОКЪОНАШ

ПаьтIай меттала духьале хIамаш цIи йоаккхача хана чакхе лоаца оаз я йоалаш цхь — кхоь тайпа дешаш да. Яздеча хана кхьчадешаш цар бувзам кхиларга хьежжа уж хувцалуча хана цар чакхенашка гIалаташ деш моттигаш я.

Юххьарча форма чакхе лоаца оаз а хиа д, дIахо уж дешаш хувцалуча хана цар чакхенаш цхьатарра хилац. Корттерча дакъе шоай чакхенаш эргаш хиларга хьежжа царех кхо дакъа хул.

Хьалхарча дакъе чудоагIа сенцаI яхача хаттарешта жоп лучa хана чакхе йолаш дола дешаш, масала: мекха, ворда, кхакха, лампе, бригада, ферта, пIенда и кх. д.

Цу дешай сенI севоI яхача хаттарешта жоп луча хана чакхенаш цхьатарра йIаьха оаз а йолаш хул, масала: сенI ворда (чарх), севоI ворда (лозамаьа); сенI лампа (цуча), севоI лампа (цIа сийрда даькхад); сенI мекха (царг), севоI мекха (вахтта вIаьдду).

ШоллагIча дакъе чудоагIа сенцаI яхача хаттаре жоп луча хана - ийца чакхе йолаш дола дешаш, масала: кIора, шала, шуре, хьекха, гIала, мIаре и кх. д.

Цу дешай сенI яхача хаттара жоп луча хана йий чакхе хул, масала: сенI шурий (кад), хьекхий (корта), гIалий (кор), кIорий (бос); хIаьта севоI яхача хаттара жоп луча хана - ево чакхе хул, масала: севоI шурево (возгаьаьа), хьекхево (хоорамьа), мIарево (лозамьа).

КхоалагIча дакъе чудоагIа кхьча дешашца цар бувзам хилча чакхе хувцалаьрал совгIа оалан мукъа оазеш хувцалуш дола дешаш, масала: махе, мера, хьише, корта и кх. д. севоI яхача хаттаре жоп луча хана цу дешай хувцадалар укх тайпара хул: меша — маьшо, хьаша — хьаьшо, мажа — маьжо, корта — керто.

БЕЛГАЛДАККХАР: Чакхе лоаца оаз а хиа а Цу кхаь дакъа чудоагIаш дац ишта, гIаьра хиа дешаш. СенI яхача хаттара жоп луча хана цар чакхе-и, долаш хул, хIаьта севоI яхача хаттара жоп луча хано-и, долаш хул, масала сенI лаьтан (чIогар), чахьаран (корта) севоI лаьтто (пайда бу) чахьаро (вузаму).

Н. ОЗДОЕВ.

ГРУЗИНСКИ ССР. Колхозник совхозник посалмаш дегегIа хьаи хьалхьон тоаьон хьеша 1969 шерарча Еррингсоюзни хьаькаргамонкурсе дIачушнай Лайтурсени Ингурски чаь совхозий центральни усадьбаш а Гальски района Замо-Баргебин Махарадзевски района Нагомари лиз колхозни юрташ а.

СУРТА ТIА: Махарадзевски районерча Нагомари яхача юрта (колхоз «Сакартвело») уаццекцаI.

Н. Давитешвили сурт.
ТАСС фотохроника.

МОСКВА. К. Марксен Ф. Энгельсен музее хьайийлай Америка ВIашагIкхийттача Штатий Коммунистически парти вIашагIъелла 50 шу дизара хетаь выставка.

Сурта тIа: США коммунисташа Вьетнамера американски агрессицаьр духьа лоаттабеча къовсама хьакъехьа дувцаш йолча выставке разделага хьожаш ба посетителаш.

Е. Евзерихина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ЛИВИ ШОЛЛАГIА ХЬАХИЛАР

1 сентябре йоккха событи хиннай Ливе историе чуьь. Цу къилбаседаафрикански мехка бахача нахага геттара Iуйрийна радио чу гIолла хоам бир монархи дIаьаккхара хьакъехьен Ливи республика я аьнна хьакхайкаяра хьакъехьен. Ливийски радиос хьахьийрача гIайттарий кхайкаьд тIа йоахар: тхо халкъага кхайк исказа кулгалца аьь шIий мохкадапза йола ер революци хьаллапара из тIаьхехаш. Тхо гIайттад халкъа наргIатен сийн дораже, Iарбий къамин байракх даккха айяр духьа».

Ливи шоллагIа хьахилар нийсдеиад из ший долаше хилар ООН ремонергIа хьакхайкадаь дукха хIама ца эшаш 18 шу даьннача тIехьагIа. Цуя хьалхагIа дIадахад Итале колоникальни дола тIаьлаьттаи. хIаьта 1942 шера дена Англен Францен оккупаци ягн дукха шераш.

Цхьабакъда, Ливи ший долам агIа я аьнна хьакхайлаьчул тIехьагIа кхыча мехкий доала кIалдаръила магалдар Ливена. Мехка качлехкар цун территоре тIа йоккхий тIеда базаш ВIашагIкхийттача Штаташкен Англеген йиш хилийта дола договораши соглашенеши.

Цул совгIа, итт шу хьалхагIа, дукхха мехкдаьтта доалла моттигаш Ливе хьайийллача хана, мехк тIагулту мохий санна, царна тIахьийдар кхыча мехкий монолеш, вггара хьалхарча арсIаина американски яраш. Моттигерча заргIча блаха низа, эксплуатаци а еш, цар аккхагIча тайпара къоал ду мехка къаман рузкъашта. Фахьгашка мара дувца ца хеза доккхий пайдаш ду. ХIаьа дунен тIа эггара дукхагIа мехкдаьтта эгкхарех наI а хинна дIаэттай Гаргарча Малхбоалене Иранал, мара тIехьа йоаца Ливи. Соахка мехкера 112,5 миллион тонн мехкдаьтта аьккхад американски, английски, малхбузенгермански монополеша.

Ливе республика хьакхайкаяр чIоагIа могадеш да дукха ха йоацаш колониальни доалах мукъадаьлачен прогрессивни вегIакхара яьхь тIа даьшачен мехкий халкъаша. Цар гIаллаха тIайпар Ливе Революционни совето ца дерхIар «колониализманеи васипанеи духьала къовсам лоаттабеш йола социалистически прогрессивни Ливи» хьаелга да аьнна яь заявлени.

Кхыча бесса, Ливе монархи дIаяккхаро пIенхаьтта корзагIъьяьр ВIашагIкхийттача Штатийа кхыча капиталистически мехкий мехкдаьтта концернаш. Сатем байна хьува Пентагонера американски стратегаш а. Дипломатически комментатораша белгалдоаккхачах, цу мехка шоай базаш лоаттае ВIашагIкхийттача Штатий вIаштIехьа на делар кхер цига. Пудухьа ший, сакъе тIа къоалача республикана малхбузехьарча державашкахьара новкъарденеш нийслургъаш ала дац. Цхьабакъда, Ливера ухача хоамаша хьахьокх, халкъо революционни Iаьдалаш шерра хьаллоадам хилар, хIаьта цу Iарбий мехкара керда республикански строй чIоагIа хургхиларах бола тешам цунах а латт.

ЛИМСКИ ДЕКЛАРАЦИ

Дунен векх митинге — Латински Америке укх кIирагIа хиннай наргIато эзача деррига халкъий дерхагIа волча неастегIчоа — империализмана духьалара къовсам чIоагIлуш латташ хилара тешал деш йола событи. Перу столице Лиме чакхъьяьннай Перу доккхача мехкаьттана национализаци яр хьаллоацаш йолен континента Iалама рузкъаш шоай бокъонца болча даьнка — Латински Америка мехкашка юхадалара тIехьарен латиноамерикански профсоюзни конференци. 10 мехкарча вакалаш дакъа а лоацаш хиннача конференце массана оаьла а волаш тIаийцар Лимски декларация аьнна цIи тилла дола доарзIаме документ.

Декларацe тIа белгалдоакх, Перу «Интернэшнл петролеум» яхача американски компанена национализаци яр Латински Америка халкъаша шерра къобалдеш тIаийца хилар. Уж деррицам а, йоах декларацe тIа, чIоагIа лоаш ва сатоагIа дола юкъара деккар кхоачашдир — кхьча мехкий монополешен концернашен дIадаьха Iалама рузкъаш шоашта дIадалар а шоай экономика дегIайоалаяри кхычерех тийна ца хулга чIоагIдара духьа дарех пайда эцар а.

Лимски декларацe тIа къаьстта белгалдоакх «империализм мел бокха низ болаш вле а, цунпа духьала толаме къовсам лоаттабе йиш хилар хьахьекха». Йолча Кубай дог тревоттаду масал. Цунна цIаькха чIоагIдир Латински Америкерча империалистически Iазапа зIанараш тийдача кубински революци революционни болламана керда этап хьайийлай аьнна коммунистически болхлойн а нэртей московски Совещание аь вывод нийса хилар.

Лимерча конференце хоадамбелаш йола доваеш кхийлар американски империализмо Латински Америка халкъашкара мел йоккха са йоакх хьахьокхаш. Алкха 1958 шера дена 1969 шерага кхаччалца бедала мах доккхалар баьхаш долаш 57 миллиарда доллар дайнад цу мехкий. Цул совгIа, цу юхалура тIелача аьчанна тIера йоахача йоала хьесапе монополешка кхьчал кхьа а 73 миллиард доллар, икх, дI.

Лимски декларацe тIаьнар Латински Америка халкъаша американски империализма политически экономически доалах цIеноенна мукъадовлар духьа лоттабеча къовсаме болкха доарзIаме гIа хургба.

АНГЛИЙСКИ ПРОФСОЮЗАШ ВИЛЬСОНА ДУХЬАЛА Я

Англера гуйра — конференцеш хула ха.

Укх шера царех эггара доарзIамегIа я 1-ча сентябрера денз 5-ча сентябре кхаччалца Портсмуте хиннa БКТ аргIанара, 101-гIа конгресс. хIанз аьлча капиталистически экономика массазара халоаш болхлой класса чотах дIахьа гIерт лейбористски правительство.

Цунна йоа душ английски болхлой классо кхы тIа а чIоагIбьб ший бокъонаш бахьан делаш лоаттабу къовсам, из дукхаттьъяннай БКТ-ен лейбористски партен аьттехьарча лидерий политикана.

Цу хьалашка цIог па кхестадича ца болаш ба аьттехьара дидараш. Юкъехьхай шоай массазара пиетажен Iехабарен средствам. Укх тIеххьарча кхаь шера духхьашка конгрессе болх дIабохьаьча хьалхоча дийнахьа цун трибунера къамаьл дир лейбористий лидера ше премьер - министра Вильсона. Цхьабакъда, еррига а на яра а капиталистий хьаштаха на яххара йола лейбористий экономически социальни политика Вильсона мел бекказа яхарах теадала йиш йолаш дацар хьал. Конгрессе тIаийцача резолюце тIа английски профсоюзаша хоадамболлаш харцахьа лаьрхIар алапеш лаккха долийтахк доттадеш йола политикен болхлошта духьалара законодательствои. Дукха а дукхагIа барашa тIаийцар тIеча гIулакхашка дIаухийта ахча кIезигдаяьй Малхбузен Германера английски бIу арабаккхарай правительство тIаьехаш йола резолюци. Болхлоша ишта хоадамболлаш харцахьа лаьрхIар вьетнамски халкъа духьалара ВIашагIкхийттача Штатий агресси.

Кхы цхьакха ехьан доарзIамеча дейи а Портсмуте вIалбисар аьттехьара кулгалхой. Советски Союзеи кхыча социалистически мехкий профсоюзашцара еррига контакташ хоадаяра хьакъехьара резолюци деронгача антисоветски низаша хьал а лоацаш тIеаццлага ший хурадь вIадатIехьдаккха гIиртай БКТ генсовет. Цхьабакъда, конгресса дукхагIа йолча делегаташа чIоагIа вIагIайаха а бойи юкъагIдитар цар лирхIараш. Аьттехьарчар резолюцена духьала голосовани йар эггара доарзIамегIен йоккхагIен йолча профсоюзий вилакаша.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ФУТБОЛ

ХЬАЬШИЙ КОТБАЬЛАР

СамардIаьахь Грозне С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «А» класса лаьхарча группе ховзача Москверча «Динамо» вай «Терека» командашта юкъе доттагIален матч хилар. «Динамо» команда лоазаш бар вай мехка мехка мотта деррига дуненна тIа а лоаздаш вола вратарь Л. Яшин, хIаьта а иштта цIи йоаа боле форвардаш Ю. Авруцкий, В. Ларин, кхыбараш.

Цу дийнахь лайза «Терека» команда вIашагIтехаяр «Терека» Сунженски районерча «Урожай» яхачен командашка лоаьзна футболистех. Бакъда, хьалхарча тайме лайзаршта юкъе дукхагIбараш «Терек» командашта футболисташ бар, «Урожай» командера форвард Е. Желябовский мара вацар.

Матч дIайолалуше а гуш дар «Динамо» команда футболистий опыт йоккхагIен, бурган лоазара техника лаккхагIа йолга. Цу духьа хьалхарча тайме 24-ен, 25-ен минуташка, хIаьта тайм кхоачалуча хаьен кхо бурган чутехар хьашаша «Терека» команда наIарех.

Хала дар вай футболисташта хьаьший наIарашта тIаькхача. Цхьатерра ала мокхI футболист духьалъоттар вай форвардашта уж Л. Яшина, дореча наIараште юхехкъачача. Бакъда хьаьший наIарех бурган чутоха цхьаза торо йолаш бар вай футболисташ. Иштта, цхьа Р. Хенжаров техай бурган хадла мара хьалоадилалар Л. Яшинга, кIезигагIа чIоагIагIа теха хиннадаре наIарех чутIоргъйолаш вр. ШоллагIа хьаьший наIарашта итта-цхьайтта метр мара гаьна йоацача моттиге шийга В. Якулинна хьеенна бурган чутоххийлар Р. Хенжаровга.

ШоллагIча тайме лоаза вралъаннача «Терека» футболисташта юкъе цхьа Р. Хенжаров мара вацар хьалхарча тайме лайзачарех, ши футболист хьийхарро «Динамо» команде а.

Ала деза, шоллагIча тайме лайза «Терека» футболисташ хьалхарча тайме лайзачарел дукха дикагIа лайзалар. Хьаьта а ши бурган чутехар хьаьший «Терека» наIарех.

Цу тайпара счет 6:0 йолаш хьаьший котбаьлаш чакхъьаьлар доттагIален матч. ПхеннегIа кхо бурган чутехар хьаьший форвард Ю. Авруцкис.

Х. МАГОМЕДОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллаи Грозне хувцалуш мохкаш а йолаш, йоачан йоацаш ха хила тарлу. Хостамаш хувцаш, лаьIо, гIаьхьача болламга кхоачаш мух а хьекхаш. Фегара температура республике гIолла 23—28. Грозне 24 — 25 градус йIовхал йолаш хургья. 10-ча сентябрера денз 13-ча сентябре кхаччалца дукхагIча дакъе довламболаш, юкъе-юкъе дикка догIа а долаш мор хаш хургья, хьалхарча къаьвагIа цхьаьм чIолла моттигашка доккха довлаьрега. Хостамаш хувцаш, лаьIо, гIаьхьача боламга кхоачаш мух хьекхаргба. Фегара температура байсашка 5—10, дийнахьа 17—22 градус йIовхал йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ, ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

ДIАДОЛАДЕННАД 1970 ШЕРА

„СЕРДАЛО"

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язду бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча «Союзпечать» общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги;

6 бетта — 1 сом 56 кепиги;

3 бетта — 78 кепиг;

Дац ма лелаш! 1970 шера «Сердало» газета хиннахьа язде.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
9 сентябрь

6.30 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.45 ДIаяхача замах юхедисана вочо гIулакхашца къовсам лоаттабе. Мурдаша «Законаш телхадара духьала» яхача статьях йола откликаш. (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Йоацаш мурдаша «Законаш телхадара духьала» яха статьи юкъаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — Профсоюзни комитета болх дешаш (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Передачай программа. 18.05 — «Беза а беза, бовза а бовза хье хаь хьай мохк» (нохчий меттала), эрсий меттала довкх). 18.15 — Фашизмах Болгари мукъаяккха 25 шу дизара хетаь программа. 19.00 — Юртара вахар (нохчий меттала). 19.30 — Музыкальни пауза. 19.35 — Кунта-Хьажи мурдий тоабен во ду социальни чи. (нохчий меттала). 19.50 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 20.15 — Шовна, бераш. 20.30 — Дунен халкъашта юкъера обзорени. 20.40 — Кинохроника (нохчий меттала довкх). 21.00 — «Хьона далара вер» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 22.25 — Очкаш, голаш, секундаш. 22.35 — Кинокурнал. 22.45 — Передачай программа. 22.50 — Интервидени. Болгаре халкъе республике динагIа бола артистий дакъа доацаш а болаш дешча дол концерт. Софера передача.

ТЕЛЕВИДЕНИ
10 сентябрь

17.35 — Передачай программа. 18.00 — Веранда. Фильм. 18.40 — Хьалхара урокаш (гIалгIай меттала). 19.05 — Хоамаш. 19.10 — Коммунисташ хьалха латт. Парте Сунженски райкома секретара Чесноковас ду къамаьл. 19.20 — Музыкальни пауза. 19.25 — Командировкера художник цIаоелав. 19.45 — Шовна, бераш. 20.00 — Саг, общество, закон. 20.30 — «Хьона далара вер» яха художественни фильм. ШоллагIа сери. 21.50 — Передачай программа. 21.55 — Футболах йола дунен чемпионат. Къийсадап Ирланди — Советски Союз. Белфастера передача.

«Сердало» газета редакце коллективо чIоагIа хьоа а хеташ кхоадо бу редакце болхлочунга Арчакова Райхьантасе цун вор

АРЧАКОВ
Микаила Султан

кхалхарах.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина уллица, 11 (3-гIа этаж) Телефонаш редактора—3-44-06; редактора зам.—3-38-11; бекхтоаллама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностан отделий—3-42-30; юрта бахамеи кехатий отделий—3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7-84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ05188. Заказ № 3332.